Халқ денгиздир, халқ тўлқиндир, халқ кучдир!

ХАЛҚ СЎЗИ

خلق سوزی

ҲИЖРИЙ ҚАМАРИЙ. 1412 ЙИЛ, ЗУЛ-ҚАЪДА, 17-КУН.
ШАМСИЙ, 1371 ЙИЛ, САВР, 29-КУН.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамасининг рўзномаси

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган 1992 ЙИЛ 19 МАЙ, СЕШАНБА, 95-СОН • 346 • НАРХИ: СОТУВДА 1 СЎМ 50 ТИЙИН.

ТОШКЕНТ УЧРАШУВИ ТАРИХДА ЭНГ ҚИСҚА ВА ЭНГ САМАРАЛИ БЎЛИБ ҚОЛАДИ

ҲАМДЎСТЛИК МАМЛАКАТЛАРИ РАҲБАРЛАРИНИНГ УШБУ ЙИҒИНИДА 13 ТА МУҲИМ МУАММО ЮЗАСИДАН БИТИМГА ЭРИШИЛДИ. ҲУКУМАТ БОШЛИҚЛАРИ КЕНГАШИДА 18 ТА МАСАЛА МУҲОКАМА ҚИЛИНДИ. МОЛИЯ, ҲАВО БЎШЛИҒИ, КОСМИК ТАДҚИҚОТЛАР, ҚУРОЛЛИ КУЧЛАР ТЎҒРИСИДАГИ ВА БОШҚА ҲУЖЖАТЛАР ИМЗОЛАНДИ

РОССИЯ ҲАМДА ЎЗБЕКИСТОН ПРЕЗИДЕНТЛАРИНИНГ «ХАЛҚ СЎЗИ» ВА «НАРОДНОЕ СЛОВО»НИНГ МАХСУС МУХБИРИ АНВАР ЖУРАБОЕВ САВОЛЛАРИГА ЖАВОБИ

Борис ЕЛЬЦИН: «СССРни тиклашга уриниш аҳмоқона ниятдир»

— Борис Николаевич, шу кунларда матбуот, айниқса, Россия рўзномаларида собиқ Совет Иттифоқининг тикланиш эҳтимоли бор, деган гаплар қайта-қайта такрорланаяпти. Дарҳақиқат, СССРнинг айрим қурилмалари, масалан, Москвада ВЛКСМ Марказий Комитети яна фаолият бошлади. Собиқ президент Михаил Горбачев Япония бўйлаб сафари чоғида эса уч-тўрт йилдан кейин ҳукмдорликка қайтиши мумкинлигини таъкидлади.

Наҳотки тағин эски система қарор топса? Шу муаммо Сизни ташвишлантирмаяптими?

— ...Жўн савол эмас... Мен одатда матбуот воситаларини танқид қилмайман, лекин бу сафар таъкидламоқчиманки, улар ўз мишмишлари билан кўпчиликни чалғитаяпти. Шуни англашингизни сўрайманки, биз баримиз мустақил давлатлар ҳамдўстлигини мустаҳкамлашга, у ёки бу муаммоларни биргаликда ҳал этишга уринмоқдамиз. Шу жумладан, Россия ҳам. Аммо, ҳеч кутилмаганда, СССРни қайта тиклаш шиорини кўтариб чиққан гуруҳлар пайдо бўлиб қолди. Мен ушбу сафсатабозларнинг уринишини ножиддий, аҳмоқона ният деб ҳисоблайман.

Нима, Россия СССРни тиклашни истайдими? Ёки Украина? Биротаям давлат буни хоҳламайди! Нима, бизларни занжирлаб қўйишувдими? Ё бўлмаса ҳарбийлар ёрдамида боғлаб ташлаганми?! У вақтлар ўтиб кетди. Ва гэкэчепэчиларни озод қилишларини истаб, «Матросская тишина»га югураётганларни кўриб, одамнинг ғаши келади: нима қиласан бунақанги беҳуда иш билан шуғулланиб, ундан кўра бирор бир фойдали юмушга қўл урсанг бўлмайдими, дегинг келади.

Яқинда мен Архангельск, Вологодск вилоятларига бордим. Архангельск, Мирний, Плесецк, Северодвинск, Череповец шаҳарларида бўлдим. Кунига 15 талаб учрашувда иштирок этдим. Одамлардан халқ депутатлари съезди микрофонлари ёнида ўн икки соатлаб ҳам туришга тайёр вайсақилар ҳақидаям фикр сўрадим. Оддий меҳнаткашлар ҳам, гўшт комбинатларидан бирининг директори (аёл киши) ҳам кўзларига ёш олиб дейишди: «Уларни қишлоққа жўнатиб юборинг, бир йилгача ишлаб келишсин. 50 тадан новвос, 50 тадан чўчқа боқиб кўришсин ва сўнг съездга келиб ҳисобот беришсин. Шундан кейин барини тарқатиб юборинг». Албатта, президентлик ва парламент бошқаруви ўртасида қандайдир муҳим мутаносиблик ўрнатиш зарур. Аммо Россиянинг кўпчилик депутатлари собиқ партия тизимларидан келишган-да. Улардан қай бири ернинг халққа берилишига қарши овоз берганди, деб қизиқдик: қаршиларнинг 90 фоизи собиқ партия ходимлари экан. Шу боис ҳам ҳисоблайманки, муаммолар конституциявий йўл билан ечилсин, референдум ўтказишга қадар Конституциянинг умумий қонунларини ишга солиб туриш шарт. Съездга эса ўрин йўқ!

Энди Горбачев хусусида. Мен уни, айниқса, у Президентликдан тушганидан кейин ҳеч танқид қилмайман деб юрувдим. Аммо унинг АҚШ бўйлаб сафари чоғида Чикагода сўзлаган гаплари одамни ажаблантиради. Нима дейди денг: «Мен социализм тарафдориман!», «Китоб ёзаяпман, охирги боби «Горбачевнинг асри ҳали олдинда» деб аталади!». Шуям гап бўлдими?! У ишдан кетишидан олдин ҳужжатларни менга топшираётганида (ўшанда иккимиз яккама-якка нақ тўққиз соат суҳбатлашдик). «Сиёсатга бошқа қайтмайман», девди. Аммо мана кўриб турибсизки...

Ислом КАРИМОВ: «Бу, аввало, уюшқоқлик билан ўтган тайёргарлик ишлари самарасидир»

— Ислом Абдуғаниевич, давлат бошлиқларининг Тошкент учрашуви юқори даражада ўтганлигини таъкидлашгани қувончли ҳол. Аммо Сизнинг, ана шу анжуманнинг бевосита ташкилотчисининг фикрини ҳам билмоқчи эдик.

— Тажриба шуни кўрсатдики, тайёргарлик паст савияда бўлса, бирор бир жиддий баҳсга сабаб бўлмайдиган ҳужжатлар ҳам имзоланмай қолинаркан. Мен олдинги олти анжуманнинг тажрибасидан келиб чиқиб, шундай деяпман.

Тошкент учрашуви шу билан тарихда қоладики, Борис Николаевич ва Ҳамдўстликка кирувчи бошқа давлатлар раҳбарларининг таклифи туфайли жуда катта тайёргарлик ишларини олиб бордик. Ташқи ишлар, мудофаа вазирлари, экспертлар, хуллас калом, ҳужжатларни тайёрлашга алоқадор бўлганлар олдиндан учрашиб, анча юмушлар бажаришди. Кун тартибига киритилган масалаларга чуқур ҳамда атрофлича «ишлов берилгани» учун уларга ўз миннатдорчилигимни билдирмоқчиман. Яна шуниям таъкидлашни истардимки, биз давлат бошлиқлари арзимаган муаммолар устида баҳслашиб ўтирмай умумманфаат йўлида ўзаро тил топишга уриндик.

Ҳозиргина журналистлардан бири, Тошкент учрашуви тарихига энг қисқа анжуман бўлиб киражагини айтди. Кўраяпсизми, турлича талқин этиш мумкин: «энг пишиқ-пухта ўтган ёки энг тезкор учрашув».

Ишончим комилки, у тарихда энг самарали учрашув сифатида қолади. Чунки ҳар қандай тадбирни унда қайси масалалар кўтарилгани, қай бири юзасидан қандай баҳслар бўлиб ўтгани эмас, балки охирги натижа белгилайди.

Тошкент азалдан инсонпарварлик ғояларининг ибтидоси бўлганлиги, тинчликпарвар шаҳарлиги билан донг таратган. Бугунги анжуман буни яна яққол исботлади. Мен бундан беҳад мамнунман.

Витольд ФОКИН — Украина Бош вазири:

«Ўзбекистон ва Украина анъанавий дўстона алоқаларга эга. Биз ана шу дўстликни сақлаб қолиш ва мустаҳкамлаш учун қўлдан келган барча ишни қиламиз. Сизу биздаги имконият ва ресурслар республикаларимизда давлатчиликни мустаҳкамлашга хизмат қилмоғи керак».

Нурсултон НАЗАРБОЕВ — Қозоғистон Президенти:

«Айтишим керакки, ушбу йиғинда кучларнинг бирлашуви катта роль ўйнади. Муҳим масалалар кўриб чиқилди, принципиал қарорлар қабул қилинди. Ҳамдўстлик давлатлари позициясининг яқинлашуви Тошкентдаги учрашув натижаларидан биридир».

Станислав ШУШКЕВИЧ — Белорусь Республикаси Олий Кенгаши Раиси:

«Иқтисодий алоқаларни тиклаш биринчи навбатдаги иш бўлиши керак. Биз кейинги пайтда эски тизимни жуда муваффақиятли равишда ишдан чиқардик. Янгича уринишларимиз эса яхши кетмаяпти. Бу муаммо, ишонаманки, тезда ҳал этилади».

Эн-Би-Си (АҚШ):

«Собиқ Иттифоқ республикалари раҳбарлари Тошкентда Ҳамдўстлик ҳаётига янги тўлқин бағишлашга интилдилар».

М. НАЗАР олган суратлар.

ОРЗУСИ УШАЛДИ

Қадимий ва ҳамиша навқирон Самарқанд МДҲга аъзо мамлакатлар раҳбарларининг Тошкент учрашувидан кейин бу ерга келган Россия Федерациясининг Президенти Борис Ельцин билан Ўзбекистон Республикасининг Президенти Ислом Каримовни 16 май куни азиз меҳмонлардек кутиб олди.

Самарқанд аэропортида Россия ва Ўзбекистон Республикасининг Давлат байроқлари ҳилпираб турар эди. Самолёт пиллапояси ёнида Самарқанд вилоятининг ҳокими Пўлат Абдураҳмонов, вилоят ва шаҳарнинг бошқа раҳбарлари меҳмонларга пешвоз чиқдилар. Одатга кўра уларга нон-насиба, баҳор гулдасталари тақдим этилди.

Борис Ельцин аэропортда оммавий ахборот воситалари вакилларининг саволларига жавоб қайтариб, жумладан бундай деди:

— Мен Самарқандни зиёрат қилишга орзуманд эдим. Шу орзуим ушалди. Ҳамдўстлик мамлакатлари давлат ва ҳукумат раҳбарларининг учрашуви ҳақида гапирадиган бўлсак, у, менинг назаримда жуда самарали бўлди.

Сўнгра Борис Ельцин шаҳар бўйлаб сафар қилиб, Самарқанддаги ноёб меъморлик ёдгорликларини кўздан кечирди.

Шу куни Россия Федерациясининг Президенти ва унинг ҳамроҳлари Самарқанддан Москвага жўнаб кетдилар.

Самарқанд аэропортида меҳмонларни Ўзбекистон Республикасининг Президенти Ислом Каримов, Самарқанд вилоятининг ҳокими Пўлат Абдураҳмонов, бошқа расмий кишилар кузатиб қолдилар.

(ЎзА).

Суратлар муаллифи: Р. ЖУМАНИЕЗОВ ва Р. ҒОФУРОВ.

Маҳалла-аҳиллик қўрғони, меҳр-шафқат маскани

ҚОДИРИЙ РУҲИ

...Шаҳар марказидан Ёйилма маҳалласига пиёда боришга жазм қилдик. Масофа унча олис бўлмаганлиги ва айниқса бу йўллардан устод Абдулла Қодирий юрганликлари, ул кишининг табаррук изларини кўзимизга тўтиё этиш асл мақсадларимиздан бири эди.

Ҳурматли оқсоқолларнинг гувоҳлик беришларича, Абдулла Қодирий «Ўтган кунлар» асари устида ишлаш жараёнида Марғилонда анча фурсат истиқомат қилганлар. Кунларнинг бирида шаҳар маркази — Аравахонадан чиқиб, Жармачит, Нонемас, Тахтакўприк маҳаллалари орқали Ёйилмага борган эканлар. Зилол сувли алҳор лабида жойлашган чойхонада хордиқ чиқариб, кишилар билан дилкаш суҳбат қурганлар. Кунни Кумуш биби дафн этилган деб фараз қилинувчи ҳазрати Маъоз ибн Жаъбар Абдуллоҳ қабристонига кираверишдаги хоналардан бирида ўтказганлар.

Бир пайтлар оқсоқоллар суҳбати баравж бўлган, ёшлар Навоий, Яссавий, Ҳувайдо, Машрабдан баҳс очган чойхоналар ҳувиллаб қолган. Чойхоналарда устоз кўрган Марғилонча одамгарчилик ва тавозе хиралашгандек кўринади.

Ёйилмада суҳбатимиз меҳр-оқибат, инсоний фазилатлар устида бўлди. Қадр-қимматимизни, азалий удумларимизни тирилтиришни ўйлаётганлар ёниб сўзладилар.

— Аввало биз ишни маҳалла оқсоқоллар кенгашини тузишдан бошладик, — дейди партия ва меҳнат ветерани, маҳалла қўмитаси раиси Асилжон ака Бадалов. — Меҳр-шафқат кўрсатиш жамғармаси ташкил этилди. Унга маҳалла аҳли баҳоли-қудрат ўз хайрияларини бера бошладилар. Ҳудудимизда яшаётган қаровчисиз, ёлғиз ногирон кишиларни яна бир бор чамалаб чиқдик. Кўп болали оилалар, Улуғ Ватан уруши ногиронлари, байналмилалчи жангчилар оилалари ҳам эътибордан қолмади.

Кенгаш аъзоларининг маслаҳатлари билан халқимизнинг азалий удумларидан бўлган ҳашарни асли маъносида тиклаганимиз яхши бўлди. Кўмакка муҳтож бўлган Усмонов хонадонида бир ҳафталик ҳашар ўтказилиб, уйи таъмирланди. Жамғарма ҳисобидан 400 сўмлик турли рўзғор буюмлари олиб берилди. Нишонбой Содиқов ва Фотимахон Қодирова оилалари ҳам беминнат ёрдамдан хушнуд бўлдилар.

Маҳаллада истиқомат қилаётган 15 нафар нафақадорларга хайрия йўли билан бир қопдан ун ва зарур озиқ-овқат маҳсулотлари тарқатилди.

— Бундай хайрли ишдан ҳеч ким четда қолмаётир, — дейди суҳбатга қўшилган маҳалла оқсоқоллар кенгаши раиси Раҳматжон ака Умаров, — даставвал қурувчиларни ишга солдик. Кексалар ҳашарга келгач ёшлар ҳам четда қолмадилар. Халқ ҳашари йўли билан бунёд этилган маҳалладаги «Табобат» маркази аҳолига хизмат кўрсатмоқда.

Нонвойхона, чойхона, сартарошхона, маҳалла қўмитаси идораси, бинолари ҳам ҳашар йўли билан бунёд этилган. Шу кунларда бу ерда болалар боғчаси биноси қурилишига киришилган.

Устод Қодирий тунаган хонақо хоналарини тиклаш муддаоси ҳам бор. Ҳазрати Маъоз ибн Жаъбар Абдуллоҳ қабристони иҳота қилиниб, ободонлаштирилди. Қабристон атрофида 5 гектарлик боғ яратилди. Салкам 7 минг дона мевали кўчатлар ўтказилди. Бугунги кунда қабристон учун ажратилган янги ерни ҳамда ҳазрати Оффоқ Хўжа Эшон қадамжосини обод қилиш режалари амалга оширилмоқда. Қабристонга кириш жойи, хотира хоналари қурилиб битказилди.

Маҳалла қўмитасининг ташаббуси билан кўча байрамлари, озода хонадон, ибратли оила танловлари ўтказиб турилибди. Турсунхон Аъзамова, Санобархон Мирзараҳимова, Ғанижон Абдуллаев оилалари ибратли оилалар деб тан олинди.

— Маҳалла аҳил, хотиржам яшамоқда. Рус қизи Мария Тишенко ўз тақдирини ўзбек йигити билан боғлаган. 10 болани тарбиялаб вояга етказди. Эл ичра обрў-эътибор топди. Ана шундай бахт Татьяна Панфиловага ҳам насиб этди. Маҳаллада бирор тўй — маърака йўқки, бу қаҳрамон оналар иштирокисиз ўтса. Бошқа миллатлар камситилаяпти, уларнинг қадри топталяпти, — деб айюҳаннос солаётган марказдаги оғзи катталар бир маҳалламизга келиб кўришса эди, — дейди маҳалла қўмитаси хотин-қизлар кенгашининг раисий шифокор Замирахон Ўзганбоева.

Биз тўй ва маросимларни бамаслаҳат ўтказадиган бўлганмиз. Дастурхончиларимиз, тўйбошчилар исрофгарчилик ва дабдабабозликка йўл қўймайдилар. Қадимий удумимиздан, ота-оналар йўлидан воз кечиб бўладими, ахир!

Суҳбатларимиз давомида маҳалла аҳли аҳолини гўшт билан таъминлаш муаммосини ҳал этиш юзасидан ибратли ишлар қилаётганини билдик. Хусусан, ҳар бир хонадонда чорва моллари боқилади. Паррандаларни купайтириш тадбирлари кўриляпти. Шаҳар ширкат савдоси орқали чорва молларига ем-хашак сотиш ташкил этилган. Маҳалладаги қассобхонада хонадонларда бўрдоқига боқилган мол ва қўйларни навбат билан сўйиб сотиш гўшт танқислигига барҳам бераяпти. Гўшт нархини эса маҳалла қўмитаси белгилаяпти.

Қўмита раисининг муовини, ўқитувчи Абдурайим Олимов шундай деди:

— Хабарингиз бор, кишиларни ишга жойлаштириш масаласи кўп йиллардан буён муаммо бўлиб келди. Биз бу хусусда пухта ўйлаб иш олиб бормоқдамиз. Аҳли маҳалланинг кўпчилиги шаҳримиздаги ипакчилик ва «Атлас» ишлаб чиқариш бирлашмаларида меҳнат қиладилар. Болалик аёллар эса «Ёдгорлик» уй меҳнати фабрикаси ишчиларидир. Яқинда маҳалламиз ҳудудида 15-қурилиш трестининг базаси, хўжалик ҳисобидаги қурилиш-таъмирлаш участкаси иш бошлади. Уларга маҳалладаги 60 нафар ишга яроқли кишилар жалб этилди.

Маҳалламизда қўшни Охунбобоев ноҳиясидаги Фрунзе номли жамоаси хўжалигида меҳнат қилаётган пахтакорлар ва пиллакорлар ҳам истиқомат қиладилар. Биз қишлоқ билан шаҳар алоқасини мустаҳкамлаш учун интилаяпмиз. Маҳалла ҳудудидаги маиший хизмат корхоналари тармоқларида ҳам шогирдликка бериш йўли билан ёшларни ишга жойлаштиряпмиз, улар касб-ҳунарли бўлаяптилар. Сартарошлик, косиблик, дурадгорлик касбини эгаллаяптилар.

Маҳалла кун сайин обод ва кўркам бўлиб бормоқда. Бу ерда 17-ўрта мактаб учун янги замонавий қўшимча бино бунёд этилди. Унда спорт комплекслари мавжуд бўлиб маҳалла ёшлари ишдан бўш вақтларида шуғулланиш имкониятларига эга бўлдилар. Собиржон Сотволдиев номли, 8 Март кўчаси охирида хонадонларга табиий газ тармоқлари тортилмоқда. Автобус бекатларида кутиш айвонлари қурилиши давом этаётир. Бу ишда бизга қўшни Сурхтепа қишлоқ фаоллари яқиндан амалий ёрдам кўрсатмоқдалар.

Биз шаҳардаги маҳалла қўмиталари фаолияти хусусида шаҳар советининг раиси, Ўзбекистон республикаси халқ депутати Ҳабибулло Зайлобитдинович Низомитдинов билан ҳам суҳбатлашдик.

— Ёйилма маҳалла қўмитаси ва унинг фаоллари олиб бораётган ишлар эътиборга лойиқдир, — деди Ҳ. Низомитдинов. — Қўмита иш тажрибаси кенг ёйилмоқда. Бунда шаҳар совети ҳузурида иш олиб бораётган маҳалла қўмиталари фаолиятини мувофиқлаштириш кенгаши ибрат кўрсатаяпти. Семинарлар, мулоқот ва учрашувларда маҳаллаларда олиб борилаётган тарбиявий ва ташкилий, ободонлаштириш ишлари муҳокама этиб борилади.

Шу кунларда биз совет, хўжалик ва маиший хизмат кўрсатиш ташкилотларининг раҳбарлари билан маҳаллаларда учрашувлар ўтказаяпмиз. Йиллар давомида ечимини топмаган муаммолар ҳал этилаяпти. Маҳаллаларни ободонлаштириш, кўкаламзорлаштириш, аҳолига маданий-маиший хизмат кўрсатишни яхшилаш, айниқса савдо ва алоқа хизматини кучайтириш масалалари билан изчил шуғулланаяпмиз. Юзма-юз мулоқотлардан сўнг бу нуқсонлар тугатиляпти.

Марғилон шаҳри маҳаллаларида ишлаётган депутатлик гуруҳлари фаолиятига ҳам тўхталиб ўтмоқчимиз. Ёйилма маҳалласидаги гуруҳ эътиборга лойиқ фаолият кўрсатаяпти. Унга вилоят ва шаҳар советининг депутати, вилоят матлубот жамияти улгуржи савдо базасининг директори Темурхон Мухторов раҳбарлик қилаётир. Сайловчилардан тушган наказ ва таклифларнинг бажарилишини таъминлаш гуруҳнинг диққат-марказида бўлмоқда.

Ўтган йилда Қўқон анча бесарамжон бўлди. Ижтимоий муаммолар тўпланиб қолган шаҳар бир сесканиб олди. Раҳбарлари янгиланди. Улар биринчи навбатда маҳалла комитетлари билан ишлашга эътиборни кучайтирдилар. Шаҳардаги 43 та маҳалла кенгашлари одамларнинг энг гавжум масканларига айланди. Омма орасига кириш, фикридарди билан яқиндан танишиш, ўртоқлашиш ўз самарасини беряпти. Мана сўнгги ойларда шаҳарда ҳаёт тинч, осойишта кечмоқда.

Илгарилари маҳалла комитетлари, раислари, котиблари, жамоатчилик асосида ишлашарди. Бу йил эса шаҳар бюджетидан маҳалла комитетлари фаолияти учун 98 минг сўм маблағ ажратилди. Ҳар ойда маҳалла қўмиталари раислари, фаоллар билан кенгашлар ўтказиш одат тусига кириб қолди. Кенгашларнинг обрўсини ошириш уларга кенг ваколатлар беришга алоҳида эътибор беріляпти.

Ўтган йили Толзор маҳалла комитетининг иши ибратли деб топилди. Зокиржон Мўминов етакчилик қилаётган бу маҳалла кенгаши тўқимачилик машинасозлиги корхонаси билан ҳамкорликда иш олиб боряпти. Маҳаллани оталиққа олган корхонанинг ёрдами билан клуб, чойхона қурилди. Нонвойхона ва медицина пункти мунтазам ишлаб турибди.

Калвак ва Айилиш маҳалла кенгашлари фаолияти ҳам эътиборга сазовордир. Ҳамма кўчалар асфальтлаштирилди, канализация ётқизишга эътибор кучайтириляпти. Телефонлаштириш муаммоси ҳам ҳал этилмоқда. Бу маҳаллада ўтган йили жиноятчилик кескин камайди. Маҳаллаларда ўз-ўзини қўриқлаш отрядлари ташкил этилди, йигитлар ташаббус кўрсатиб тунгги навбатчиликни йўлга қўйишди. Мазкур маҳаллаларга қарашли 25 та кўча, 2,5 минг уйда истиқомат қилаётган аҳоли тинч осойишта ҳаёт кечирмоқда.

Ҳар иккала шаҳардаги маҳалла кенгашларида ҳам халқимизнинг асрлар бўйи улуғлаб келинган анъаналари авайлаб-асралиб авлодларга етказишга ҳаракат қилинаётганидан мамнун бўлдик. Отабоболар удумини тутиб, уларни пок сақлаб, ҳаётга тадбиқ этиш фарзандлик бурчимиздир.

Марғилон ва Қўқон шаҳарларини кезиб, ҳамон айрим маҳаллаларда Тельман, Куйбишев, Железнодорожная, Полторацкий ва бошқа ўнлаб, юртимизга алоқаси йўқ, турмушимизга ёд номлар пештоқларда осилиб турганлигини кўрдик.

Мустақиллик, истиқлол қанотларимизни кенг ёйиб юборди, эркимиз, имкониимиз, эътиқодимиз ҳам озодликка чиқди. Энди Абдулла Қодирий шоҳ кўчасига туташ Анвар мирзо, Отабек кўчаларидан юриб, Кумушбиби, Раъно сингари бир тутам райҳон иси уфуриб турган бекатларда дам олишга ҳақлимиз.

Улуғ адиб руҳи кезиб юрган масканлар, кўчалар, хиёбонлар ҳурмати ҳам шунга даъват этади.

Ўктам ЭШОНБОБО ўғли,
Марғилон шаҳар маҳаллий радиоэшиттириш муҳаррири.
Набижон СОБИР,
«Халқ сўзи» мухбири.

Мозий—бош устоз

ХАЛҚАРО ИЛМИЙ АНЖУМАН ЯКУНЛАНДИ

Ўзбекистон Маданият ишлари вазирлигининг Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий номли илмий-тадқиқот институтида «Ўрта Осиё ва жаҳон тараққиёти» мавзуига бағишланиб тўрт кун давом этган халқаро анжумани ўз ишини ниҳоясига етказди. Ўзбекистон миллий ахборот агентлиги мухбири Б. Абдуллаев **шу институт санъатшунослик экспедициясининг бошлиғи, археолог Баҳодир Турғуновга мурожаат этиб,** ундан ўз таассуротлари билан ўртоқлашишни илтимос қилди.

— Санъатшунослик экспедицияси мазкур институт қошида 32 йил илгари ташкил этилган. Ана шу давр мобайнида жаҳон жамоатчилигининг диққатига сазовор бўлган кўпгина кашфиётлар қилинди. Айниқса олимларимизнинг кейинги уч йил мобайнида Токиодаги Сока университетидаги ҳамкасблари билан республикамиз жанубида — Далварзинтепа шаҳристонида биргаликда олиб бораётган тадқиқот ишлари натижалари ҳаммамизни қувонтирмоқда. Ўзбекистон Фанлар академиясининг Яҳё Ғуломов номли археология институти олимлари франциялик, туркманистонлик, италиялик ҳамкасблари билан биргаликда иш олиб боришмоқда. Тошкент анжуманига мазкур мамлакатларнинг етакчи археологлари Поль Бернар, Франц Грене, Поль Лериш, Клод Рапен, Инвер Ниццелар ташриф буюришгани ҳамда ўзлари олиб бораётган қидирув натижаларини ўзбек, туркман, тожик, қирғиз ҳамда Москва ва санкт-петербурглик ҳамкасблари билан баҳам кўришгани ҳам бежиз эмас. Анжуман муҳокамасига 95 та маъруза таклиф этилгани унга бўлган қизиқишни кўрсатиб турибди.

Маърузаларда Мавороуннаҳр халқларининг қадимий бой тарихи, маданияти, уларнинг жаҳон цивилизациясига қўшган улкан ҳиссаси таҳлил этилди. Қадим замонларда минтақамизда Хитойдан то Римгача ипак йўли ўтган, бу йўл орқали ўзаро савдо-сотиқ ишлари олиб борилган, маданий алоқалар ўрнатилган эди.

Олимлар Афросиёб, Термиз, Далварзинтепа, Хоразм, Фарғонадан, Нисо, Марв ва бошқа ерлардан қазиб олиб ўрганилган ноёб топилмалар ҳақида ўзларининг қимматли фикрларини айтдилар. Бу топилмалар илмий жиҳатдан чуқур таҳлил этилди ва умуман Ўрта Осиё азалазалдан башарият бешикларидан бири бўлгани таъкидланди. Бу маконда яшаган халқлар шаҳарсозлик, ҳайкалтарошликда, деворий суратлар ишлашда, кулолчиликда, заргарлик ва бошқа шу сингари ҳунармандчиликда устаси фаранг бўлганлар, уларнинг номи қўшни давлатларга кенг тарқалган. Будда дини эса қўҳна Термиз орқали Шарқий Туркистон ва Хитойгагина эмас, Японияга ҳам бориб етганлигидан гувоҳлик берувчи ашёвий далиллар бор. Шуни айтиш керакки, анжуманда таниқли мутахассислар билан бир қаторда ёш ўзбек олимлари ҳам қатнашди, маърузалар қилди.

Анжуман иштирокчилари маданият ва иқтисод соҳасидаги ришталар узилиш даражасига бориб қолганига қарамай, бу алоқаларни тиклашга, Мовароуннаҳрнинг жаҳон маданий тараққиётига қўшган улушини чуқурроқ ўрганишга ва келажакда бундай учрашувларни тез-тез ўтказиб туришга чақирдилар.

Шу нарса қувончлики, Ўрта Осиё, хусусан ўзбек халқининг умрбоқий қадриятлари тикланаётгани, республикамизда, қўшни мамлакатларда, умуман хорижда унга муносабат тубдан ўзгараётгани ва тан олинаётгани анжуманда алоҳида уқтирилди.

Археолог олимларимиз олдида ҳали катта ишлар турибди. Улар кашф этиши ва чуқур таҳлил қилиши зарур бўлган ноёб ёдгорликлар оз эмас. Шубҳасиз, уларнинг бу ёдгорликларни ўрганиш ва тарғиб этиш соҳасидаги ишлари жаҳон маданияти хазинасини бойитади.

• Одамийлик ўлмасин

МЕҲР БУЛОҒИ

Бозор иқтисоди туфайли аёвсиз ошиб бораётган нархнаволар, изсиз йўқолаётган халқ истеъмоли буюмлари, озиқ-овқат маҳсулотлари етишмаслиги қўл учида кун кўраётган ночорлар, бевабечоралар ҳаётини ҳамон оғир аҳволга солиб турибди. Наманган вилоятида истиқомат қилиб турган 140 минг нафар фахрийларнинг 20 мингдан ортиғи ногирон, 5 мингга яқини туғма ногирон, 2 минг нафари ёлғиз оналардир. Фарзанди ҳарбийда ҳалок бўлган қарийб 3 минг оила мавжуд. Яна қанчадан-қанча болалар уйларидаги етимлар ва тирик етимлар...

Бир оғизгина ширин сўз, кичкинагина бир мадад бундай инсонларга умид, ишонч, кўтаринкилик бахш этиши табиий. Вилоятимиздаги ана шундай ёрдамга муҳтож кишиларга ўтган йили жами 350 миллион сўм маблағ ажратилган эди. Ҳозир Наманганда ўзининг шахсий ташаббуси билан ёлғиз кексалар ва етим-есирларга моддий кўмак беришга, улар кўнглини олишга, оз бўлсада мадад беришга азм қилган саховатпеша кишилар сони ҳам тобора кўпайиб бормоқда. Булар — Наманган ноҳиясидаги 37-мактаб ташкилотчиси М. Мирзаалиева, олим — мураббийлар — М. Маматов, О. Нозиров, марҳум каламкаш И. Юсупов ва бошқалардир.

Улар орасида Наманган шаҳридаги 2-пахта тозалаш корхонасига қарашли ишчилар таомхонаси ошпази Абдуллажон Жалоловнинг саъй-ҳаракати алоҳида ажралиб туради. Тўрт фарзанднинг отаси, сахий қалбли бу камтарин инсоннинг хайрли иши билан кўпчилик «Халқ сўзи», «Туркистон», «Наманган ҳақиқати» каби жумҳурият ва вилоят рўзномаларида эълон қилинган қатор мақолалар орқали таниш. Бу очиқ кўнгил йигит миллатимизда қадимдан урф бўлган раҳм-шафқат, хайр-эҳсон, меҳр-оқибатни қайта тиклашни истайди. У Наманган шаҳридаги 26-болалар уйида, Янгиқўрғон ноҳиясидаги 49-мактаб-интернатда тарбияланаётган болалар ҳузурида тез-тез бўлиб, ўз ҳисобидан уларга совға-саломлар улашади. Косонсой ноҳиясидаги қариялар уйида яшовчилар ҳолидан хабар олиб туради.

Абдуллажоннинг ушалмаган бир ажойиб орзуси бор. У ҳам бўлса, оиласи учун ажратиб берилган 16 сотихли ерга катта уй, солиб, етим болаларни бағрига олиш ва улар учун мевали боғ барпо қилиш. Ҳозир бу боғда мевали дарахт кўчатлари парвариш қилинмоқда. Уч-тўрт йил ичида улар тўла ҳосилга киради. Афсуски, бугунги шароитда бино қуриш осон эмас. Қани энди, Абдуллажон ва унга ўхшаган меҳри булоқ кишиларнинг ушбу ҳаракатларини бадавлат корхона, ташкилотлар ҳам қўллаб, ёрдам бериш ташаббуси билан чиқсалар. Нур устига аъло нур бўлур эди.

Ҳабиб АБДУЛЛАЕВ.
Наманган вилояти.

• Тўқчилик йўли—фермерлик

ҚЎРАГА БАРАКА

Қарши чўлида ташкил этилган Сулаймон Муродов номли давлат хўжалигига Менглимамат Лаълиевлар оиласи ҳам кўчиб келишганди. Менглимаматни мутахассислиги бўйича бош зоотехникликка таклиф этишди. У бор билим ва тажрибасини жамоат чорвачилигини ривожлантиришга сарфлади. Унинг моллар зотини яхшилаш, маҳсулдорликни ошириш учун қилган саъйи ҳаракатлари туфайли хўжаликда гўшт, сут, тухум, жун ва қоракўл тери етиштириш кўпайди. Бироқ Менглимамат ўз ишидан қониқиш ҳосил қилолмади. Уни чорвачиликдаги юмушларнинг мароми қониқтирмасди. Моллар емишидаги узилишлар, рационга ҳамиша амал қилишнинг имкони йўқлигидан изтиробга тушарди. Шунда Менглимамат фермер бўлишга аҳд қилди ва «Қизилсой» номли фермер хўжалигини тузди. Хўжалик билан беш йил муддатга шартнома имзоланди. Давлат банкидан 50 минг сўм қарз олинди. Бу пулга 24 бош қорамол, 20 бош қўйэчки, бир бош йилқи сотиб олинди, қолгани эса молхона қуришга сарфланди.

Бу йилги баҳорнинг серёғин келиши Памуқ яйловларини ўт-ўланлар билан қоплади. Чорвадорнинг тилагани бўлди. «Қизилсой» фермер хўжалиги ишбилармонлари ҳам бу имкониятдан фойдаланиб қолиш мақсадида табиий ўт-ўланларни ўришга киришдилар. Шу кунларда давлат хўжалигидан сотиб олинган трактор ёрдамида озуқа жамғариш қизғин олиб борилмоқда.

Фермер хўжалиги шартномага кўра давлатга маҳсулот топширишни ҳам бошлаб юборди. Ҳозиргача 10 тоннадан кўпроқ сут, қоракўл тери, жун сотилди. Фермер йил охиригача қорамоллар бош сонини 35-40 тага, қўй-эчкиларни 45-50 бошга етказишни режалаштирган.

Ж. ЮСУПОВ.
Қашқадарё вилояти.

☆ **ТОШКЕНТ ВИЛОЯТИ.** Янгийўлдаги пойафзал ишлаб чиқариш бирлашмасида маҳсулот турлари юз фоиз янгиланди. Негаки, корхона болалар учун бежирим оёқ кийимлари тайёрлашга ихтисослаштирилди. Ҳозир хорижий фирмалар ҳамкорлигида мавжуд цехлар жадал таъмирланмоқда. Бу юмуш ниҳоясига етказилгач, маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми бир неча ҳисса ортади.

СУРАТЛАРДА: 1. Тикув цехида. 2. Технолог Софья Шушкева (чапдан) ва пардозлаш участкасининг устаси Мўътабар Эргашева маҳсулот сифатини кўздан кечиришаяпти.

Ф. ҚУРБОНБОЕВ олган суратлар. (ЎзА).

• Нақлиётимиз қиёфаси

ОСМОНДАН ЧАЛПАК ЁҒИЛМАЙДИ

Мен Жиззах вилояти автобус парки директори Шуҳрат Рашидов билан учрашиб, жамоа фаолияти ва унинг олдида турган муаммолар ҳақида мақола ёзмоқчи эканлигимни билдирдим. У бажонидил рози бўлди-ю:

— Муовиним Олтинбек Эгамқуловга учрашинг, у киши барча саволларингизга жавоб беради, — деди хушмуомала оҳангда.

Олтинбек ака — эски танишим: 35 йилдан буён ушбу корхонада меҳнат қилади. Бу ерда уни танимайдиган биронта шахс бўлмаганидек, суҳбатдошим билмайдиган бирон автобусу эҳтиёт қисм ҳам йўқ. Унинг айтишича, жамоа аҳли биринчи чорак режасини 107,4 фоиз бажарибди. Яъни, салкам 5 миллион сўмлик иш уддаланибди. Яқинда йўл ҳақи қарийб 4 баровар оширилса-да, кўпчилик ўйлаганидек, бу парк учун кони фойда эмас экан. Чунки бир автобус Тошкентга бориб-қайтиш мобайнида 936 сўмлик ёнилғи сарфлайди. Амортизация харажати, ҳайдовчию бошқа хизмат эгаларига бериладиган иш ҳақи миқдори 500 сўмдан ортади. Тушум эса атиги 1400 сўмни ташкил этади.

— Барча соҳалар издан чиққан бугунги кунда фақат нақлиётдагина иш мароминнинг барқарорлиги сақланиб турибди, — деди Олтинбек ака. — Бошқача бўлиши мумкин ҳам эмас. Бирор бекатда бирпас автобус бўлмаса, у ерга қанча оломон тўпланиши-ю, уларнинг нечоғлик дарғазаб бўлишларини тасаввур қилиб кўринг-а. Шу сабабли биз имкон даражасида меҳнат қилаяпмиз. Ваҳоланки, фойдадан кўра зарар кўпроқ. Нима учун? Шунинг учунки, аввало, ёнилғи нархи ошгани чатоқ бўлди. Иккинчидан, эҳтиёт қисмларни кундузи чироқ ёқиб ҳам тополмайсиз. Бироқ осмондан чалпак ёғилмаганидек, қўл қовуштириб турган билан иш битмайди. Эвини топаяпмиз. Масалан, биздан вилоятдаги кўплаб корхоналар автобуслар олишади. Улардан хизмат ҳақи учун пул эмас, тайёр маҳсулот талаб қилаяпмиз. Биргина пайпоқ фабрикаси кунига давлат нархида 7—8 минг сўмлик трикотаж беради. Корхона эса ўз навбатида уни эҳтиёт қисм ишлаб чиқарадиган заводга олиб бориб топширади... Қисқаси, бор товоғим, кел товоғим!

Йўл ҳақини ошириш — иқтисодий тангликдан чиқишнинг ягона йўли эмас. Ҳукумат томонидан қатъий белгиланган тариф бор, муттасил зарарга ишлашни ҳам тўғри деб бўлмайди — инқирозга учрайсиз. Туппатузук ишлаб турган корхонани ёпиш, қимматбаҳо техника воситаларини сотиб юбориш-ку, ғирт шармандалик! Шу боис ҳукумат товон пули тўлашни бўйнига олган. Аммо ваъда қилинган маблағ қачон келади? Йил охиридами? Ўшангача кимга ялинамиз?

Тўғри, оғир вазиятдан чиқиш мақсадида банкдан бир миллион сўм қарз олдик. 20 фоиз пай тўлаш шарти билан! Ана шу чиқимни йўловчилар ҳисобидан қоплаш инсофданми? Демак, қандайдир йўлларни излашимиз ва топишимиз лозим. Раҳбарият айни шу тарзда иш юритаяпти.

Паркдаги кадрларнинг асосий қисми 15—20 йиллик меҳнат стажига эга. Шундай қоида мавжуд: жамоадан кетганлар қайта ишга олинмайдилар, Ахир, ҳайдовчилар бир жойда муқим ишласалар яхши-да. Қўлидаги автобусга яхши қарайди, уни мумкин қадар узоқ ишлатади. Йўлларнинг қаери чуқур, қаердан айланиб ўтиш керак — ҳаммасини яхши билгани боис техникани авайлаб-асрайди.

Меҳнат аҳли икки йил бурун янги жойга кўчиб ўтган. Бўлғуси парк қурилишининг ўзига хос тарихи бор.

Шуҳрат Рашидов — Шароф Рашидовнинг жияни. У дастлаб мазкур корхонада инженер бўлиб ишлайди, сўнгра директор этиб тайинланади. Шаҳар четида бош лойиҳа асосида замонавий, барча талабларга жавоб берадиган гараж барпо этишга киришади. Бино битай деганда, даҳшатли 1985 йилда уни ишдан бўшатишади. Ҳеч қандай сабабсиз! Қораланаётган шахсга қариндош бўлгани учунгина! Шундан кейин иншоот қурилиши чала қолиб кетади. Ниҳоят, И. Каримов республика раҳбари бўлгач, вазият бироз юмшади-ю, ишчи-хизматчилар: «Бизга Шуҳрат Рашидовни қайтариб беринглар», — деб талаб қилдилар. Кўпчиликнинг хоҳиши инобатга олинди.

Собиқ директор вазифасига қайта тиклангандан сўнг туя гўштини еган қурилишга яна «жон» кирди. Ошхона, сауна битаяпти. Бу йил кўкламда беш гектар майдонга боғ ва токзор яратилди. Бунёдкорлик ишларига Олтинбек ака бош-қош. Ёш ишчилар у кишини ҳурмат қилиб, «ота» деб чақиришади. Кўпдан-кўп шогирдлари эса «домулла» деб мурожаат этишади.

— Шуҳрат Рашидов ҳам менинг шогирдим, — деди у. Кейин яна жамоа олдида турган муаммоларга тўхталди. — Шаҳар автобусида юриш ҳар бир йўловчига ўртача 72 тийиндан тўғри келади. Аммо амалдаги нарх — 30 тийин. Устига устак, маршрут таксилар йўналишида қатновчи «КВЗ» автобусларига эса йўл ҳақи 2 сўм белгиланган. Ҳайдовчилар машиналарга ҳеч ким чиқмаётганлиги ҳақида шикоят қилиб келаверишди. Шунда уларга: «Нима бўлса бўлар, сизлар йўл ҳақини бир сўм қилинглар, — дедим. — Маршрут таксилар бир қатнаганда сизлар икки бор қатнаб, режани бажараверасизлар». Кейин ана шу масалани ҳал этиб беришни сўраб юқори ташкилотларга мурожаат қилдик. Орадан уч кун ўтгач, Ўзбекистон Автомобиль транспорти вазирлигидан ижобий жавоб келди.

Ушбу паркда бундай ташаббуслар ҳам, ташвишлар ҳам етарли. Энг асосийси — иш маромида кетаяпти. «Керак бўлса, давлат бизни боқиб олсин» деб ҳеч ким оғзини очганча қараб ўтиргани йўқ. Бозор иқтисодиёти ички имкониятлардан иложи борича оқилона фойдаланишга, фойда олиш йўлларини қидириб топишга даъват этмоқда.

Абулқосим МАМАРАСУЛ ўғли,
«Халқ сўзи»нинг ўз мухбири.

• *Ерни боққан бой бўлар*

ТУПРОҚНИ «БАНГИ»ЛИКДАН АСРАНГ

Инсон яшаши учун зарур бўлган озиқ-овқат маҳсулотларини етиштириш, деҳқончилик учун шароит яратиш мақсадида ер ресурсларидан имкони борича тўлароқ фойдаланишга ҳаракат қилиб, йиллар давомида вужудга келган табиий мувозанатни ўзгартиради. Янги муҳитни вужудга келтиради. Ўрта Осиё воҳаларида кўп йиллик деҳқончилик тажрибалари шуни кўрсатадики, ер ресурсларидан тўғри фойдаланилса, суғориш ва алмашлаб экиш, табиий ва кимёвий ўғитлар меъёрида ишлатилса уларнинг унумдорлиги камаймайди, аксинча ошиб боради.

Лекин экинлардан юқори ҳосил олиш мақсадида фақатгина кимёвий ўғитларни кўплаб қўллаш, тупроқни «чарчатади» ва унумдорлигининг камайиб кетишига сабаб бўлади.

Катта миқдорда кимёвий ўғитлар ва заҳарли моддалар қўллаш натижасида уларнинг зарарли қолдиқлари тупроқнинг актив қатламида тўпланиб боради. Шу билан бирга тупроқ чириндисининг ҳам ҳимоя қилиш қобилияти камаяди. Натижада ўсимликларни касалликка учратадиган ҳар хил микроорганизмлар ривожлана бошлайди. Бундай шароитда ўғитлар, сув ва агротехник тадбирларнинг фойдали таъсири камаяди, ҳосилдорлик пасаяди. Бир қатор ўтказилган тажрибалар натижасига кўра соф азотли ўғитлар нормасини 200—210 килограммдан 362—412 гача оширганда ҳам пахта ҳосили 30 центнер атрофида бўлган.

Шунга қарамасдан республикамизда кимёвий ўғитлар миқдори йилдан йилга ошиб бормоқда. Ҳозирги вақтда унинг миқдори таъсир этувчи модда сифатида 1,3—1,4 миллион тоннага, ҳар хил заҳарли моддалар миқдори эса 80—85 минг тоннага етди. Шундай қилиб ўртача суғориладиган ерларнинг ҳар бир гектарига 300—350 килограмм кимёвий ўғитлар, 20—25 килограммдан заҳарли моддалар тўғри келмоқда.

Биз кимёвий моддаларнинг қишлоқ хўжалигида қўлланилишига бутунлай қарши эмасмиз. Чунки 50 фоиздан ортиқроқ ҳосил уларнинг ёрдамида етиштирилади. Лекин уларни сақлаш, ташиш ва қўллашда йўл қўйилган хатолар кечириб бўлмайдиган даражада тупроқ ва ўсимликларнинг, улар орқали озиқ-овқат маҳсулотлари, атроф муҳитнинг заҳарланишига сабаб бўлмоқда.

Юқорида минерал ўғитлардан нотўғри фойдаланиш натижасида тупроқнинг чириндиси камайиши, уларнинг «чарчашини» таъкидлаган эдик. Бундай тупроқларда ўсаётган ўсимликлар ортиқча ўғитни ҳазм қилолмайди. Балки ўғит таркибидаги азот суғориш сувлари таъсирида тез ювилиб ер ости сувларида тўпланиб боради ва атроф-муҳитни ифлослантиради. Ўғитлар ва саноат чиқиндилари таркибидаги оғир металлар ҳам тупроқ таркибида тўплана боради. Кимёвий элементларнинг тупроқда тўплана боришига мутлақо йўл қўйиш мумкин эмас. Чунки уларнинг миқдори ошиб бориши тупроқ хусусиятларини, унда яшайдиган организмларни бутунлай емириб, унумдорликни йўқотади. Қисқача қилиб айтганда она тупроғимиз доимо муҳофазага муҳтож.

Бозор иқтисодига ўтиш, ижара ва хусусий мулкчиликнинг ривожланиши бошланғич даврида экологик талаблар билан иқтисодий ривожланишлар орасида номувофиқлар бўлиши табиий. Ана шунинг учун ҳам Ўзбекистон жумҳурияти Олий Кенгашининг ўн иккинчи чақириқ саккизинчи сессиясида экологик қонунбузарликка қарши жавобгарликни кучайтириш тўғрисида Ўзбекистон жумҳурияти жиноий ва маъмурий қонунбузарчилик ҳақидаги қонунларининг экологик масалалар билан боғлиқ моддаларига ўзгартиришлар ва аниқликлар киритилиши мақсадга мувофиқ бўлди. Чунки шу пайтгача мавжуд бўлган кодекс моддаларига кўра экологик қонунбузарликни аниқлаш, айбдор шахсларни жавобгарликка тортиш анча қийин эди. Берилган жазо ҳам анча енгил бўлган. Эндиликда тупроқни инсон саломатлигига зарар етказадиган даражада оқава сувлар, саноат чиқиндилари билан бир қаторда кимёвий моддалар билан заҳарлаган шахсларга 3 минг сўмгача жарима ёки бир йил давомида мажбурий хизмат, бордию ана ана шу ҳаракат оғир вазиятга олиб келса 5 йилгача озодликдан маҳрум этиш ёки 2 йилгача мажбурий хизмат жазоси кўзда тутилган. Шунингдек, ерлардан хўжасизларча фойдаланиш, уларни бузиш ҳоллари рўй берганда лавозимдор шахсларга 1000 сўмгача жарима белгиланди.

Заҳарли ва бошқа кимёвий моддаларни ташиш, сақлаш ва қўллашда тупроққа келтирилган зиён учун жавобгарлик бир неча марта кучайди.

Бизнингча бу борада киритилган асосий ўзгартиришлардан бири, табиатни муҳофаза қилиш комитети органларига ўз ҳуқуқлари доирасида у ёки бу масалаларни мустақил кўриб чиқишга рухсат этилганлиги ҳам табиатни муҳофаза қилишда муҳим роль ўйнайди.

Экологик жиноятлар учун жавобгарликни маълум даражада оширишнинг ижобийлигини тан олиб, шуни таъкидлаш керакки, **атроф-муҳитни ҳимоя қилиш ва ер ресурсларидан оқилона фойдаланиш фақат жазолаш йўли билан амалга оширилиши жуда қийин. Ерлардан оқилона фойдаланган, уларнинг унумдорлигини тобора ошириб бориш деҳқончилигига асосланган шахс ва хўжаликларни иқтисодий рағбатлантириш мақсадида ер солиғини камайтириш ҳам ижобий натижалар берадиган тадбирдир. Шунингдек бундай ерларда етиштирилган қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг нархи ҳам алоҳида белгиланиши керак. Қисқаси, иқтисодий омилларга эътиборни кучайтирмоқ лозим.**

Хулоса қилиб айтганда инсон саломатлигини ўйлаган, келажак авлод ҳақида жон куйдирадиган ҳар бир кишининг мақсад-интилиши тупроғимизни асрашга, унинг унумдорлигини янада оширишга қаратилмоғи керак.

Р. ҚЎЗИЕВ,
Ўзбекистон Республикаси табиатни муҳофаза қилиш Давлат комитети ер ресурсларини муҳофаза қилиш бошқармасининг бош мутахассиси.

• *Ўзбекистон: иқтисодиёт қирралари*

ТУМАНЛАР ТАРҚАЛИБ, ЙЎЛЛАР ОЧИЛГАЙ

АКАДЕМИК САИДМАҲМУД УСМОНОВ ШАХСИЙ ТОМОРҚА ВА ФЕРМЕР ХЎЖАЛИКЛАРИНИНГ ИСТИҚБОЛЛАРИ ҲАҚИДА ҲИКОЯ ҚИЛАДИ

СУҲБАТДОШИМИЗ: С. Н. Усмонов — Ўзбекистон Қишлоқ хўжалик фанлари академияси вице-президенти, йирик иқтисодчи. Тасодифан шуни билиб қолдик: бугун Саидмаҳмуд ака Пайғамбар ёшига тўлибди. Ҳурматли олимимизни муборак сана билан қутлаймиз.

Бозор иқтисодиёти даврида халқ хўжалиги барқарорлигини таъминлашда тармоқларни ривожлантириш муҳим аҳамиятга эга. Биринчи навбатда халқ истеъмол моллари ишлаб чиқарувчи соҳаларни, айниқса, қишлоқ хўжалигини бозор иқтисоди муносабатларига мослаштириш асосий вазифалардан биридир.

Бу борада шахсий ёрдамчи хўжаликларининг ўрни салмоқли. Чунки деҳқонларда ерга эгалик хиссиётлари азалдан сақланиб келганлиги боис улар ишлаб чиқараётган маҳсулотлар сифати ва миқдори анча юқори. Республика раҳбарияти бу йўналишни ривожлантиришнинг аҳамиятини сезган ҳолда шахсий томорқа эгаларига қўшимча ер ажратиш, ижарачилар ҳаракатини кенг ёйиш, фермерларга зарур шароит вужудга келтириш борасида муҳим тадбирларни амалга оширмоқда.

Ўтган икки йил мобайнида шахсий ёрдамчи хўжаликларнинг ер майдони 220 мингдан 520 минг гектарга етди. Томорқалардаги қорамоллар бош сони 1.036 минг бош кўпайди. Ёки уларнинг миқдори жамоа ва давлат хўжаликларидаги моллар бош сонидан икки ҳисса ошиб кетди.

Шахсий ёрдамчи хўжаликларнинг ялпи қишлоқ хўжалик маҳсулотлари ишлаб чиқаришдаги салмоғи ортиб бормоқда. Жумладан, 1989 йилда бу кўрсаткич 23,6 фоизни ташкил қилган бўлса, 1990 йилда 27,6, 1991 йилда 30,2 фоизга етди. Бу рақамлар бозор иқтисодиётига ўтиш даврида шахсий ёрдамчи хўжаликлар фаолиятини янада ривожлантириш тадбирларини кўришни тақозо этади. Бинобарин, Президентимизнинг бу мақсадлар учун бир миллиард сўм мадад маблағи ажратганлиги бежиз эмас.

Республикамиз иқтисодий мустақиллигини таъминлашдаги энг муҳим муаммо — халқимизнинг озиқ-овқатга бўлган эҳтиёжини ўзимизда етиштирилган маҳсулотлар эвазига қондириш вазифаси кўндаланг бўлиб турибди. Собиқ СССР республикалари орасидаги кўп йиллар давом этган алоқаларнинг узилиши ана шу жараённи вужудга келтирди.

Маълумки, озиқ-овқат маҳсулотлари ердан ундирилади. Собиқ СССРда аҳоли жон бошига 0,77 гектар ер майдони тўғри келган бўлса, республикамизда бу рақам 0,20 гектар эди, холос. Ана шу ер майдонининг 0,07 гектари пахтазорлар билан банд. Озиқ-овқат маҳсулотлари етиштириш учун жон бошига ҳисоблаганда 0,18 гектардан ер қолмоқда. Кейинги йилларда пахта майдонларининг қисқариши, шахсий томорқаларнинг кенгайиши бу борадаги аҳволда бирмунча ижобий бурилиш юз бераётганлигини кўрсатаётир. Бироқ жаҳон тажрибасига мурожаат қиладиган бўлсак аҳолининг озиқ-овқат маҳсулотларига бўлган эҳтиёжини таъминлаш учун жон бошига 0,10 гектар ер бўлиши қониқарли ҳол деб ҳисобланади. Дунёнинг кўпгина давлатларида ушбу нормадагидан ҳам кам ерга эгалик қилишсада аҳоли эҳтиёжи бемалол қондирилмоқда. Масалан, Японияда жон бошига 0,04, Нидерландияда — 0,05, Белгияда — 0,07 гектардан ер тўғри келади. Аммо аҳолиси озиқ-овқат маҳсулотлари тақчиллигини сезишмайди. Бу мамлакатларда аҳолининг истеъмол молларига бўлган эҳтиёж тўлиғича ёки 80—90 фоиз таъминланган.

Хитойда бутун жаҳондаги аҳолининг 22 фоизи яшайди. Экин майдонлари 7 фоизни ташкил қилади, холос. Кўп йиллар давомида Хитойда сони тинимсиз ўсиб бораётган аҳолини таъминлаш учун кўп ҳажмда четдан озиқ-овқат маҳсулотлари сотиб олинарди. Шунга қарамай қашшоқлик жуда авж олган эди. Бу вазиятдан чиқиш учун мамлакатда иқтисодий ислоҳот қилинди. Ислоҳот икки даврга бўлинади: 1979—1984 ва 1985—1987 йиллар.

Биринчи давр якунида Хитойда мисли кўрилмаган ўзгаришлар рўй берди. Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш 51 фоиз ўсди. Агар деҳқонларнинг қишлоқдаги кичик корхоналарида ишлаб чиқарилган турли маҳсулотлари ҳам жамланса халқ истеъмоли моллари 71 фоизга кўпайганлигини кўриш мумкин. Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари ишлаб чиқариш йилига ўрта ҳисобда 7 фоиздан ўсган.

Ислоҳотнинг иккинчи даври якунларига кўра яна 27 фоиз ўсишга эришилди. Умуман, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ўн йил давомида 90 фоизга ошди. Шу давр мобайнида бундай ўсиш бирон бир мамлакатда бўлмаган. Хўш, бундай натижага хитойликлар қандай қилиб эришди? Мамлакатда сўнгги ўн йил мобайнида ер майдони кўпаймаган ҳолда ижарачилар ва шахсий томорқаларда ҳосилдорликни қарийб икки баробар оширган. Шу ўринда хитойликлар тажрибасини ўзимизда жорий қилиш жуда ҳам қулайлиги, бунга шарт-шароитлар мавжудлигини таъкидлаб ўтишимиз лозим.

Афсуски, бизда бир вилоят билан иккинчи вилоят ўртасидаги ердан олинаётган унумдорлик кескин фарқ қилади. Илғор тажриба ва илм-фан тавсияларига жойларда амал қилинмаяпти. Кўпгина экин майдонларидан бир йилда икки марта ҳосил олиш имконияти бўлатуриб, ундан фойдаланилмайди.

Бу борада шахсий томорқа эгаларининг тадбиркорликларидан ибрат олса арзийди. Улар орасида бир йилда икки марта, ҳатто ундан ҳам кўпроқ ҳосил олаётган миришкорлар оз эмас. Ҳосилдорлик баланд. Иқтисодий самарадорлик мақташга арзигулик. Ишончли маълумотларга кўра, колхоз ва совхозларга нисбатан шахсий томорқалар ҳар гектар ер ҳисобига 3—4 баробар кўп маҳсулот етиштирмоқда.

Хўш, бунинг сири нимада? Сири шундаки, шахсий ёрдамчи хўжаликларда ер ўз соҳибига эга. Деҳқонда ишлаб чиқаришнинг пировард натижасига қизиқиш, манфаатдорлик, эгалик ҳиссиётлари тўла сақланиб қолган. У томорқасида ишлаб чиқариш йўналишини шахсан белгилайди. Нимани ва қанча экиш, етиштирилган маҳсулотни кимга ва қайси нархда сотишни ўзи ҳал қилади. Албатта, бозор кўтаришига қараб.

Афсуски, айтилган иқтисодий ва ижтимоий афзалликлар колхоз ва совхозларда етарлича эмас. Деҳқонлар жамоа хўжалигида ишлар экан, амалда колхоз-совхоз мулкига эгалик ҳиссиётларини тобора йўқотмоқдалар.

Қолаверса, жамоа хўжаликларида кўпинча меҳнатга ҳақ тўлашдаги мавжуд қоидаларга амал қилинмайди. Чунки бизда ҳамиша бажарилган ишнинг сифати ёки ундан олинган даромадга қараб эмас, балки миқдор ўлчови асосий ўринда турган. Ҳаётда уни ишбай усули деб юритилади. Бунда кўпроқ ҳақ олиш учун ишнинг сифатидан кўра миқдорига эътибор берилиши табиий. Ачинарлиси бу ҳол деҳқоннинг ишлаб чиқариш соҳиблигини йўқотиб, уни бамисоли мардикорга айлантириб қўймоқда.

Республикамизни ана шу аҳволдан қутқариш учун бозор иқтисодиётининг икки йўналишдаги дастури қўлланилмоқда. Биринчидан, давлат ва жамоа хўжаликларининг иқтисодий эркинлигини таъминлаш, уларнинг ҳуқуқларини оширган ҳолда иш юритиш, иккинчидан айрим шахсларнинг ерга, ишлаб чиқариш воситаларига бўлган эгалигини таъминлаш назарда тутилмоқда.

Ўз-ўзидан маълумки, бу ишни тезроқ амалга ошириш зарурлиги намоён бўлмоқда. Зотан, инсоннинг мулкка бўлган муносабати ва етиштирилган даромадни тақсимлашдаги адолат тарозисининг тўғри ишлаши ҳақида гап кетар экан, аввало колхоз ва совхозларнинг ички ишларини тубдан ўзгартириш тадбирлари кўрилмоғи лозим. Бунинг учун жамоа мулки ишлаб чиқаришда бевосита банд бўлган шахсларга бириктириб берилиши керак. Бунда шахснинг имкониятлари, меҳнат қобилиятлари ҳисобга олиниши шарт. Агар у мулкнинг ўзи эплаштирадиган қисмига эгалик қилса, бирни икки қилиши, шахсий манфаатдорлигини ошириш билан бирга жамоа хўжалиги олдидаги бурчини тўлароқ амалга ошириши мумкин. Ана шу йўл билан шахсий ва жамоа манфаатларининг узвий боғланиши таъминланади.

Мулкни шахсийлаштириш тадбирини ер, асосий ишлаб чиқариш воситаларини сотиб юбориш орқали амалга оширмаслик керак. Чунки бунда меҳнаткаш чеккада қолиб, йирик мулкдорлар пайдо бўлиши хавфи йўқ эмас. Аҳоли учун зарур бўлган қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг кескин кўпайиши ҳам шубҳа остида қолиши мумкин. Хулоса қилиб айтганда, ерни, асосий ишлаб чиқариш воситаларини ижарага бериш, деҳқон (фермер) хўжаликларини ривожлантириш энг тўғри ечимдир.

Республикамиз раҳбариятининг бу борадаги кўрсатаётган ғамхўрлиги таҳсинга лойиқ. Жумладан, шахсий ёрдамчи хўжаликлар ихтиёрига 520 минг гектар, фермерларга 200 минг гектар ер ажратиб берилди. Бу умумий экин экиладиган ернинг 17,1 фоизини ташкил этади. Бундан икки йил илгари ана шу мақсадлар учун ажратилган ер атиги 5,2 фоиздан иборат эди.

Жамоа деҳқончилигини ривожлантиришда пахта майдонларида оила пудрат усулида ишлов бериш ўзини оқламоқда. Афсуски, бу ҳаракат ҳали тўла шаклланмасидан турли матбуот саҳифаларида унинг салбий томонлари бўрттириб кўрсатилаётир. Шу туфайли республикамизда оила пудратини кенг ёйиш ишлари ривож топмаяпти. Жаҳон тажрибасига мурожаат этадиган бўлсак, худди шу усул тезда жорий қилинганлиги учун ҳам Хитойда 2—3 йил ичида қишлоқ хўжалигида туб ўзгаришлар рўй берганлиги маълум.

Қишлоқ хўжалигида кескин бурилиш ясаш учун иш юритишнинг қайси усули жорий қилинмасин нарх-наво масаласи тўғри ҳал этилиши керак. Акс ҳолда бир соҳа иккинчи соҳа устига юк бўлиб тушаверади. Жумладан, собиқ СССР даврида кўп йиллар давомида саноат билан қишлоқ хўжалиги ўртасидаги маҳсулот айирбошлаш ҳамиша иккинчисининг зарарига амалга ошириб келинган. Бу зарар айрим йилларда 28—30 миллиард сўмга, Ўзбекистонда 3—4 миллиард сўмгача етган эди. Албатта бу меҳнатга ҳақ тўлашнинг ўсишига имконият бермасди. Эндиликда бундай аҳволни бартараф этишнинг вақти келди. Президентимизнинг қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари харид нархини оширишга қаратилган сўнгги қарорини ана шу ижтимоий тенгсизликка барҳам беришга йўналтирилган муҳим тадбир дейиш мумкин. Лекин қишлоқ учун сотиладиган товарларнинг нархи ундан ҳам тезроқ ўсмоқда. Шунинг учун келгусида саноат моллари нархлари билан бир қаторда пешма-пеш қишлоқ хўжалик маҳсулотлари харид нархлари ҳам қайта кўриб турилиши керак.

Жаҳон тажрибаси шуни кўрсатадики, наинки инқироз даврида, балки бошқа вақтларда ҳам қишлоқ хўжалигини доимо қўллаб-қувватлаб турилмаса, у ўз олдига қўйилган вазифасини бажаролмайди ва бозор иқтисодиёти қонунларига бардош беролмайди. Чунки қишлоқ хўжалиги ўзига хос хусусиятларга эга бўлиб, бошқа соҳаларга нисбатан сарфланган маблағлар тез қайтиб келмайди. Узоқ вақт оборотда қолиб кетади.

Шу боисдан ривожланган мамлакатларда қишлоқ хўжалигини қўллаб-қувватлаш учун етарли маблағлар ажратиб турилади. Масалан, бу маблағ Францияда қишлоқ хўжалиги соҳасининг ялпи маҳсулоти қимматининг 7,1 фоизи миқдорини, Олмонияда 12,7, Австрияда 13,7, Ирландияда ва Исроилда 14,8, Данияда 17,7, Англияда 27,2, Норвегияда 32 фоизни ташкил этади.

Республикамизда қишлоқ хўжалигини қўллаб-қувватлашга қаратилган ана шундай миллий дастур тайёрлашга киришилганлигини яхши кунларимизнинг даракчиси дейиш мумкин.

Республикамиз моддий бойлиги етарли. Муҳими ажойиб меҳнаткаш халқимиз бор. Уларнинг эҳтиёж ва заруриятлари ҳисобга олинган ҳолда иқтисодий-ижтимоий масалалар босқичма-босқич имкони борича ҳал этилмоқда. Чет эллар билан алоқалар кенгайиб бормоқда. Уларнинг тажрибаларига таянган ҳолда товар айирбошлаш ривожлантирилияпти.

Биз танлаган йўл — нурафшон. Ундаги туманлар тарқалиб, истиқбол очилгай. Кўпнинг тилаги умиди — шу. «Кўпнинг тилаги — кўл», деб бежиз айтишмаган.

Ёзиб олувчи: Юсуфбек МУРОД.
«Халқ сўзи» мухбири.

ҲАМКАСБЛАРГА ҲИСОБОТ БЕРДИ

ХАЛҚ хўжалиги ютуқлари кўргазмасининг катта мажлисхонасида шифокорлар ҳамда республика Соғлиқни сақлар вазирлиги, Юнусобод райони ҳокимияти, неосфера илмий-тадқиқот институти, «Электрохимпром» ишлаб чиқариш бирлашмаси, тиббиёт ходимлари касаба уюшмаси шаҳар комитети вакиллари тўпланишди. Райондаги кўп тармоқли касалхона бош врачи Алишер Тўхтахўжаев 1991 йилда аҳолига тиббий хизмат кўрсатиш борасида қилинган ишлар ҳақида ҳисобот берди. Бу йилги режалар билан таништирди.

Х. МИРҲОДИЕВ.

✦ **«ФАРҒОНА қурилиш саноати» бирлашмаси қошида ташкил этилган «Шиддат» кичик корхонасида дераза, эшик, сўри ва сандиқ тайёрлаш йўлга қўйилди. Меҳнат аҳли йил охиригача 2 миллион сўмлик шундай тақчил буюмлар ишлаб чиқаришни мўлжалламоқда. Чунки уларнинг нархи бозордагидан анча арзон бўлганлиги сабабли аҳоли бажонудил сотиб олаяпти.**

СУРАТДА: дурадгорлар Рустам Алпиев (чапдан) ва Акрамжон Абдуллаев ўз меҳнатлари самарасидан мамнун.

Ш. АЛИМОВ олган сурат. (ЎзА).

Олтин қафас ичра гар қизил гул битса,
Булбулга тикондек ошён бўлмас эмиш.

Алишер НАВОИЙ.

ДУНЁДА бахтиёр кечган куним бўлса, кишандан қутулган кунимдир. Агар чин юракдан йиғлаган оним бўлса, эркимни қайтариб олган кунимдир. Кўз ёши билан кулаётган халқнинг саодатини, ғururини қандай сўзлар ила ифода этиш мумкин? Мен бундай сатрлар топа олишимга ишонмайман. Ахир, озодлик нашидасидан маст бўлсам, қандай ёзай?

Қирқилган қанотларим ўсаётганга ўхшайди. Қулочим ёйилаяпти. Йўқ, ҳали учишга эрта. Лекин мусаффо кенгликни жуда ҳам соғинганман. Начора, бутунлай тузалиш, қафасни тилка-пора қилиб, сўнг парвозга шайланиш лозим. Бу биз ўйлаганчалик равон ва осон эмас. Балки бу йўлда курашишга тўғри келар. Нима бўлганда ҳам, қафасга қайтиш йўқ. Бундан Худонинг ўзи асрасин!

Бухоро аркини Фрунзе тўплари ўққа тутаётганда, отам нималар ҳақида ўйлайдийкин? Кўзлари нечун мунгли боқишини ёшлигимда тушунмас эдим. Бугун англаб етдим, аммо уни тополмайман. Отам раҳматли бу улуғ кунларни кўрмади. Армон тўла нигоҳлари ҳамон мени қийнайди. Оппоқ соқолларига юзимни босиб, Мустақиллик куни билан қутлай олмадим. Зеро, қабрингиз узра оҳиста шивирлайман: «Биз озод бўлдик, ота!»

Тўғри, бу ҳали чинакам Озодлик деган эмас. Унгача тиканли, тошли йўлларнинг азобларини тортишимизга тўғри келар. Аммо бизга бу йўлларда буюк ғоя учун қурбон бўлган аждодларимизнинг қонию ҳоки, руҳию шукуҳи мадад беради. Афсуски, буларни ҳамма ҳам тушуниб етавермас экан.

Яқинда Бухорога Самарқанддан автобусда жўнадим. Йўлда мустақиллик эълон қилинганидан нолиб гапираётган бир одамнинг сўзларига гувоҳ бўлдим. Автобусдагилар «оташнафас» нутқни жимгина тинглаб келишаяпти. Бирорта одам жиддий эътироз билдирмайди. Менинг эса хўрлигим келди, чидаб туролмадим...

Ёраб, миллий ғурур, миллат деган тушунча борми бу инсонда? Наҳотки танасидаги қон шунчалар совуган бўлса, наҳотки Эрк, Озодлик маъносини уқмаса! «Ўзбекистон ўзини ўзи эплолмайди, халқ оч қолади». Бу ўз юртингга, халқингга туҳмат ва хиёнат эмасми? Баъзи бировлар мақсадларига етиш учун очлик эълон қилиб, ойлаб туз тотимайдилар. Биз ҳам улуғ иш учун бир-икки йил қийналсак, нима қилибди? Саховатли еримиз ҳаммамизни боқади. Фақат у аллакимлар учун хом ашё базаси бўлиб қолмасдан, тадбиркорлик билан фойдаланилса бас, меҳр-муҳаббатини дариғ тутмагай.

Тўғри, билиб-билмай гапирган кишидан ранжиш ноўрин. 75 йил давомида улкан империя бизни шу руҳда тарбиялаб келди. Миллий ғururимиз қайчиланиб, бутун бир совет халқи ҳақидаги эртакнома китобларни ўқидик. Ўрта мактабда Абрўй, Гурак, Абу Муслим, Маҳмуд Торобий каби халқ қаҳрамонлари ҳақида ҳеч нарса билмас эдик. Дарсликда бўлмагач, уларни қайси мард бизга гапириб берарди!

Маҳмуд Торобийнинг мўғул истилочиларига қарши курашини ўқиб-ўрганиб, юртимизда ана шундай мардлар кўпайишини орзу қилганман. Зеро, инсоннинг фахрланиш туйғусини ҳеч ким таъқиқлай олмайди. Ана шу ғурур билан 3 — 4 йил илгари «Торобий васияти» деган шеър ҳам битган эдим:

«БУТУН КУЧНИ ХАЛҚДАН ОЛАЙЛИК»

Мисқоллаб йиққаним — бу шоним қаро,
Кундузим қародир ҳам шомим қаро.
Ўзлигим топмасман ўз номим аро,
Агар мен юртимни озод кўрмасам.
Ватанни асрамоқ қарзингдир, болам,
Тўкилган қонларим узримдир, болам.
Тушингга кирсам гар арзимдир, болам,
Агар мен юртимни озод кўрмасам.
Эл учун курашгин эр бўлсанг агар,
Элим деб наъра торт шер бўлсанг агар.
Ёрабки, қўлларим бўғзингда кетар,
Агар мен юртимни озод кўрмасам.
Қадим Бухоронинг йўллари айтсин,
Қароқчи бўлмадим — чўллари айтсин.
Ўғлим, сени унинг қўллари ютсин,
Агар мен юртимни озод кўрмасам.
Ёғийга ёғдирдим қулоч-қулоч тош,
Ўлсам, қабримга ҳам қўйиб қўйинг тош.
Руҳимни бўзлатиб эгиб келманг бош,
Агар мен юртимни озод кўрмасам.

Найзалар учида бўзлаган бу армон бугун ҳақиқатга айланмоқда.

Ўз-ўзидан кўзларимдан ёш қуйилади. Йўқ, ёш эмас, олтинга айланган бардош тўкилади. Бутун вужудим равшан тортиб, кўз ўнгимдан авлод-аждодлар руҳи ўта бошлайди. Спитамен, Муқанна, Жалолиддин Мангуберди, Темур Малик, Амир Темур... ва, ниҳоят бизга мажбуран кўчирилган инқилоб яратган қаҳрамонлар; Жунаидхон, Иброҳимбек, Мадаминбек... Уларнингг охири кўринмайди. Улар Туркистон учун жон бердилар. Дарё-дарё тўкилган қонларнинг, хўрланган, ҳақоратланганларнинг ҳисоби йўқ. Ҳисобли дунё, дейдилар, лекин биз асло ҳисобига етолмадик. Бизни адаштирдилар, қон-қардош халқлар ўртасида қора чизиқлар тортилди. Бир танани беш бўлакка бўлиб юборишди. Бу узоқни мўлжаллаб қилинган қора ишдан мақсад кимлар учундир фаровон турмуш яратиш эди. Албатта, ерли халқ учун эмас.

Алихонтўра «Эсдаликлар»ида шундай ёзади: эшитишимизча, Калинин 1923 — 1926 йиллари бу Ўзбекистон — Туркистон ўлкасидаги бутун ишларни ўзлари тилагандай бажариб Московга қайтиб борғач, уни йигирма мингдан ортиқ одам қарши олиб, кутиб чиқмишдирлар. Шу чоқда уларга қаратиб Калининнинг биринчи айтган сўзи: Ўртоқлар, боғу бўстонга ўралган, ноз-неъматга тўлган Ўзбекистондан партиямиз сизлар учун, бутун рус халқи учун олий жойлар тайёрлади. Биринчи — сизларни шу билан табриклайман» (15. 11. 91 йил «Ўзбекистон адабиёти ва санъати»).

То ҳануз шундай бўлди ҳам, бундан кўз юмиш ҳақиқатни инкор этиш билан баробар. Ҳамма олий лавозимлар Москвадан келганларники бўлди. Улар халқимизни деярли маънавий қашшоқ ҳолда сақлашга эришдилар. Шу боис Туркистонда Жунаидхон, Мадаминбек, Иброҳимбек каби марду майдон ўғлонлар қайта туғилмадилар. Чўлпон, Фитрат мисоли фидойилар етишиб чиқмади. Уларнинг руҳлари халқимизнинг не балоларни кўрмаган бошлари узра чирқиллаб юрганига имоним комил.

Мустақиллик шарофати билан олий жойлар ҳуқуқий эгаларига қайтмоқда. Боғу бўстонга ўралган, ноз-неъматга тўлган Ўзбекистондан айрилиш Калининнинг ворисларига оғирлик қилмоқда. Шунданми, халқимиз шаънига бўлар-бўлмас баҳоналар билан лой чаплашга уринишаяпти. Ҳатто, бизни бошқа мамлакатларнинг «хавфи» бор, деб қўрқитишмоқчи. Ахир, юртнинг оғир кунида қайси ватанпарвар мансабга ёки четдан бўлаётган иғволарга учади? Уни ичдан емиришга, қайтиб қул бўлишга ким рози бўлади? Дунёда эътиқод деган азиз туйғу бор. Агар менинг эътиқодим мустақилликка заррача зарар келтирадиган бўлса, иккиланмай ундан воз кечар эдим.

Бутун, ким қайси партияга мансублигидан қатъи назар, бир нарсани — Мустақилликни сақлаб қолишимиз кераклигини унутмасин. Аравани ҳар томонга тортиш ҳалокат, демакдир. Унда буюк халқ ўтирибди. Қул каби кимлар учундир ишлай-ишлай толган, елкаси яғир бўлган, озодликка ташна эл кўз тикиб турибди.

Биламан, ғоялар кўп, аммо энг юксаги Озодлик бўлмоғи керак. Зеро, бусиз чинакам ошкоралик ҳам, эркинлик ҳам бўлмайди. Шундай экан, қўғирчоқ эмас, ҳақиқий давлатга айланиш — ўз қўлимизда. Бунинг учун муҳтарам Чўлпон айтганидек:

...Бутун кучни халқ ичидан олайлик,
Қучоқ очиб халқ ичига борайлик.

Маннон ОТАБОЙ.

• Ёднома

ИЗЛАЙИН ҚАЕРЛАРДАН?..

(ПАДАРИ БУЗРУКВОРИМ ИБРОҲИМЖОН ДОВИДОВ БИЛАН ҒОЙИБОНА СУҲБАТ)

Эрта тонг. Майин субҳидам шамоли эсяпти. Бомдод намозидан сўнг она шаҳрим — Марғилонга отланаман. Бу гал ҳаяжонимнинг чекки йўқ.

Қалбим йиғлаяпти! Кўз ёшларимни яширолмайман! Бугун юрак-юрагимдан, Сиз билан тўйиб-тўйиб суҳбат қилгим келяпти, Дадажон!..

Дориломон кунлар келди,
Сиз қайдасиз Дадажон?
Наҳот, тўйиб боқолмадик
нуроний чеҳрангизга.
Қидиряпмиз бўзлаб-бўзлаб
армонимиз бир жаҳон,
Иқбол нури тегармикан
бизларнинг теграмизга,
Дориломон кунлар келди...

Эй, шоирона ҳислар, ҳаёт ташвишлари, мени бир дам ҳоли қўйинг. Ширин тушдай дунёга келиб, ғойиб бўлган падари бузрукворимнинг руҳларига сажда қилай!..

Дадажон! Мана, сиз билан кўришмаганимиз, суҳбатлашмаганимизга ҳам ўттиз йилдан ошди. Бу йиллар ичида қанча сувлар оқиб ўтди, қанча-қанча улкан «тоғлар» қулади!..

Эсимда, болалигимда Марғилоннинг Ширмонпазлик маҳалласидаги ҳовлимизга тез-тез меҳмонлар келиб туришарди. Кунларнинг бирида... Онагинам елиб-югуриб дастурхон ҳозирладилар.

Меҳмонлар билан кириб келдингиз. Уйларимиз нурга тўлди. Дўстларингиз жамул-жам бўлишди. Мушоира, аския, айтишувлар бошланиб кетди... Эртаси куни қайтишаётганда меҳмонлардан бири мени даст кўтариб:

— Уста, қизингизми? — дедилар. Сиз ярим табассум билан:

— Ҳа, ажаб эмас шоира бўлса, ҳавас қиламан, — дедингиз.

— Исми нима?

— Муҳаббат.

— Жуда яхши исм. Келажакда шоира бўлсин. Кел, оғзингга туфлаб қўяй, — деб туфлаб қўйдилар. Кейин билсам бу одам улуғ шоир Ғофур Ғулом эканлар. Бугунги озми-кўпми қалам тебратишимда ўша уйимизда бўлган мушоираларнинг таъсири бор, албатта.

Дадажон! Сиз туфайли остонамиз табаррук бўлиб қолган. Ҳар сафар ўсиб улғайган шу мўъжазгина ҳовлимизга келганимда, ўша — Сиз дўстларингиз билан гурунглашиб ўтирган болахонани зиёрат қиламан. У ерда Ғафур Ғулом, Собир Абдулла, Адҳам Ҳамдам, Мукаррама Турғунбоева, Маъмуржон Узоқов, Меҳрихон Абдуллаева, Жўрахон Султоновларнинг нафаслари бор!.. Дадажон, наҳотки умр шунчалар тез ўтиб кетган бўлса?! Ўша суҳбатларга ҳам ўттиз йилдан ошди. Аммо шу ҳовлида ҳамиша Сиз бордай!

Дадажон, кутилмаганда улкан тоғимиз қулади. Бошимизга тушган мусибат бизни Сиздан жудо қилди!.. Бағримиздан юлиб олиб кетдилар! Оталик меҳрига қона олмадик, қанстимизни қайирдилар!.. Тадбиркорлигингиз учун қамоқ жазосига маҳкум этдилар!.. Болаларингиз — норасида гўдаклар Онасининг бағрида чириллаб қолди!.. Онаизоримиз отасизлигимизни билдирмадилар. Ҳамиша руҳингиз мадад қилишини яратгандан тиладилар. Тирик бўлса, дийдорига насиб этгин, — дедилар.

Дадажон, Фарғона тўқимачилик корхонасининг клубидаги суд мажлиси ҳамон кечагидай ёдимда. 1963 йилнинг жазирама ёзи эди. Ўшанда устингиздан ноҳақ ҳукм чиқарилди. Энг олий жазо — отувга ҳукм қилганлар! Тадбиркорлигингиз, одамларга қилган яхшиликларингиз учун... Айбсиз айбдор бўлдингиз! Шунинг учун ҳам ўлимга тикка бордингиз.

Суд залидан олиб чиқиб кетаётганларида айтган сўнгги сўзларингизни унутолмайман. Ўшанда: — «Хайр, Марғилон! Хайр, она халқим, мени унутма!» — дея азиз одамларга мурожаат қилган эдингиз... Начора, биз ёш эдик, ҳақиқат қилишнинг иложини ҳеч тополмаганмиз...

Дадажон, хаёлимда худди мана ҳозир кириб келаётганга ўхшайсиз. Биз учун ўлганингиз йўқ! Ажаб эмас, бир сабаб билан тирик қолган бўлсангиз. Ҳамон кутамиз...

Кунларнинг бирида «Народное слово» газетасида «Истисно тариқасида» отилсин» деган сарлавҳали мақола босилди. Унда мухбир дориламон кунлардан тўғри хулоса чиқариб, Сизнинг ҳаётингизни ўрганиб чиқибди, баъзилар ўйлагандай капиталист эмас, оддий бир покиза инсон эканлигингизни шундоққина кўрсатибди. Неча йиллаб чеккан изтиробимиз, оҳ-нолаларимиз худога етдими? Ёруғлик берди.

Дадажон, Сизга гапларим жуда-жуда кўп, аммо на чора, кўриша олмасам!.. Дийдорингизга ташнаман!.. Қани энди, Сиз дунёда яшаётган бўлсангиз, дийдор кўришсак!..

Мана, Хотира кунлари ҳамма ўтган яқинларини хотирлаб мозорларига боришади. Биз Сизни зиёрат қилгани қаерга борамиз?! Қаердан излаймиз?!..

Сиз асос солган қабристонни бориб зиёрат қиламиз. Бу ерга кираверишда номингиз битилган: «Бу қабристонга Иброҳимжон Довидов асос солган».

Дадажон, худога беадад шукурки, номингизни халқ унутгани йўқ. «Атлас» бирлашмасидаги Сиз келтирган дастгоҳларда, сиз қурдирган мактабларда, ҳар бир оддий оиланинг дуосида, фарзандларингиз камолида яшаяпсиз!..

Қабрингиз йўқ! Қаерда эканингизни, нима бўлганини билмаймиз, руҳан азоб чекамиз, қани бир садо келса Сиздан, Дадажон!...

Излайин қаерлардан?..

Муҳаббат ИБРОҲИМ қизи.

• Мулоҳаза

«БОЛАЛИКДА ШАТОЛОҚ ОТВОСИН»

Ўзбеклар — жониворпарвар халқ, масалан, қўйини жон-дилидан яхши кўради, унинг ювошлигини ёқтиради. Мана шу жонивор тор оғилдан кенг яйловга ҳайдаб чиқилганда, бирдан диконглаб, чопиб қолади, майдонни бир айланиб келади. Шу ҳодиса болаларда ҳам кузатилади: ота-онаси билан сайрга чиққан болакай ўз-ўзидан тез югуриб кетади. Болалар нега бундай қилишларининг сири ҳақида педагогика фани ҳеч нарса демайди. Бироқ халқ ҳикматларида шу ҳодиса қайд этилган: отаси ё онаси шу болани тинчитмоқчи бўлганда, кексалар: «Қўявер, болалигида шаталоқ отвосин», — дейди.

«Шаталоқ» нима у?

Бола вужуди тез ўсади, унда куч-қувват тез жамланади. Газ тўпланиб қолса портлагани каби, ортиқча куч ҳам вужуддан ташқарига — озодликка чиқишга, асл ватани — коинотга қайтишга интилади. «Шаталоғини отвосин» деганда ана шу энергияни чопиб-югуриб чиқариб ташлаш назарда тутилади, чамамда.

Хўш, шаталоқ болаликда отилмаса, энергия чиқарилмаса, нима бўлади? Шаталоқ отиш — югуриб ўйнаш болалар учун фаолият, тана машқидир. Куч билан ҳаракатланган жисм яхши ривожланади.

Шаталоқ отиб чопиш — тана ва туйғуларнинг эркинликка маълум даражада эришуви ҳам. Кишнаб (от бўлиб) чопиш болакайга қувонч бахш этади, чарчаса ҳам, юзи яшнаб туради. Туйғуларига эрк берган одам роҳатланади, қалби кенгаяди, маънавий юксалади. Ёш чоғида жисми ва ҳисларига тўлиқ эрк беришга ўрганмаган, ўзини сиқимлаб юрган болакай эса...

Мутлақ эркка эришиб бўлмайди. Фаолиятда, ҳислар мавжида ижтимоий меъёр даражасида эркин бўлиш учун киши бу жабҳада ҳам болаликдан тажриба орттирмоғи лозим. Яъни ижтимоий қонунлар, одоб-ахлоқ нормалари, биологик имконият доирасида эркин бўла билиши керак. Шундагина унинг абадий исёнкори — қалби ором топади, инсон бахтга етишади. Комил инсон ижтимоий чекловларни бузмай, ташқарига чиқмай туриб бахтга эришувчи санъаткордир.

Совет даврида гуллаб-яшаган инфантализм (болаликнинг чўзилиши, шахсларнинг вояга етиш ёшидан ортга қолиши) бугун ҳам минглаб кишиларга панд бермоқда. Бутун-бутун авлодлар 40—50 ёшидаям вояга етмай, «ёш олим», «ёш ёзувчи», «ёш муҳандис» бўлиб қолаётгани жамиятга анча қимматга тушмоқда — жамият уларни тайёрлаш учун сарфлаган маблағлар қопланмаётир. Халқ хўжалигида ишлаётган кадрлар билими ва малакасининг пастлиги, шахс сифатида шаклланмаганлиги, брак маҳсулотларнинг, кўзбўямачилик, юлғичлик ва бошқа жиноятларнинг кўпайишига, иқтисодий танглик юзага келишига катта ҳисса қўшди.

Болалар ёшига муносиб, умр босқичларини тўлиқ ва тўғри яшашига нималар халақит бераяпти? Тузумнинг камчиликлари, моддий қийинчиликлар, маънавий-руҳий қатағонлар..— салбий омилларни санайвериш мумкин. Афсуски, баъзан улар орасида ота-оналар, ўқитувчи ва тарбиячилар — энг олижаноб ниятли одамлар ҳам бор. Уларнинг болалардан асосий талабларини бир эслайлик: «чопма!», «тегма!», «ушлама!», «турма!», «ўтирма!», «қилма!», «жим ўтир!», «халақит берма!», «чизма!», «ёзма!». Ман этиш бизда асосий тарбия усулига айланган. Ҳадеб танбеҳ эшитаверган, ҳатто арзимаган хатоси учун калтакланган, бурчакка турғазиб қўйилган бола охири журъатсиз, қўрқоқ бўлиб қолади. Хато қилишдан қўрққан бола ҳаётий тажриба жамлай олмайди. Инфантил деганимиз ана шу одамлардир.

Ота-оналар, тарбиячилар ва ўқитувчилар ўз тилини, хулқини тафтиш қилиб кўрсалар, болалар тақдирини издан чиқарувчи, умрига зомин бўладиган яна анча нарсани кашф этадилар.

Куртак бу — тугун. Бола ҳам куртак-да. Тарбиячи болаларни худди гулнинг ғунчаси ўз-ўзидан табиий равишда очилишига кўмаклашгандай тарбияламоғи лозим. Агар бунинг иложи бўлмаса... Айрим ота-оналар, тарбиячиларга қарата эса: «Азизлар, болаларга тарбия бера олмасангиз, уларга зарар ҳам етказманг!» дегинг келади.

Нурмуҳаммад ХОЛЛИЕВ.

ҒУНЧАЛАР

✦ ТОШКЕНТ шаҳридаги 133-мактаб қошида ташкил қилинган болалар мусиқа ва рақс ансамбли қатнашчилари ўзларининг ширин куй-қўшиқлари, рақслари билан кўплаб халқ сайиллари ва маҳаллада ўтаётган байрамларни безамоқдалар. Ушбу ансамблни ташкил қилишда мусиқа раҳбари А. Абдуазимов ва мусиқа мураббийси Н. Эминовнинг хизматлари катта.

СУРАТЛАРДА: ансамбль иштирокчилари.

Р. АЛЬБЕКОВ суратга олган.

ЎҚИНГ, ҚИЗИҚ!

ЙИҒЛОҚИ ОТЛАР

Курск вилояти жамоа хўжаликларидан бирида отлар ғалати касалга чалинди. Улар тинимсиз... йиғлашарди. Отларни на эгалари эркалатиши, на хушхўр ем тинчита оларди. Бир неча жониворлар ётиб ҳам қолди.

Вилоят ветеринария станцияси ходимлари илгари бундай ҳодисага сира дуч келмагандилар. Маълум бўлишича, отлар грипп хасталиги билан қаттиқ оғриган экан...

БАНДАСИ РИЗҚСИЗ БЎЛМАС, АММО...

Жамоатчилик фикрини ўрганиш хизмати саволларига жавоб берган икки мингга яқин россияликдан 38 фоизи фарзандли бўлишни истамаётганини айтган.

ВОЙ, ХУДБИН-ЭЙ...

Марҳум Леонид Ильичга ўз яхтасининг Москва тўқув комбинатида тайёрланган қопламалари шунчалар ёқар эканки, бунақаси бошқа ҳеч қаерда бўлмаслиги учун нусхаларини йўқотиб ташлашни буюраркан.

220 КИЛОГРАММЛИ АВТОМАШИНА

Бельгия фирмаларидан бири мини-автомобиль яратди. Ўтлоғу қумлоқ, сув, қор, музликни фарқламай юрадиган бу машина уч кишига мўлжалланган, соатига 90 километр йўл босиши мумкин. Узунлиги 3,2, эни 1,9 метр, оғирлиги 220 килограмм.

ИККИ КИШИЛИК ПАРАШЮТ

Немис парашют спорти инструкторлари ёши, жинси, бу спорт турига алоқаси бор-йўқлигидан қатъий назар — ҳаммани осмон сайридан баҳраманд этувчи парашют яратдилар. Гап шундаки, мазкур парашютдан сакровчи одам инструкторга маҳкам боғлаб қўйилади. Икки кишига мўлжалланган парашютнинг инструктори бир маромда пастлаш ва юмшоқ қўнишни таъминлайди.

М. УЛУҒОВА тайёрлади.

АҲОЛИГА ИССИҚ НОН

☆ АНДИЖОН шаҳар нон комбинатида «Иссиқ нон» ишлаб чиқариш савдо корхонаси фойдаланишга топширилди.

Янги корхонада ҳар куни икки тонна ундан йигирма хил нон ёпилади. Югославиядан келтирилган ускуналар бунда жуда қўл келади.

Вилоят марказининг яна уч жойида шундай корхона ишга туширилади. Бу эса шаҳар аҳолисини турли нон маҳсулотлари билан кўпроқ таъминлаш имконини беради.

Водийларни ёв кезганда...

ЭЪТИБОРГА ЛОЙИҚ ТАЖРИБА

Аҳоли манзилгоҳлари чиройи унинг бекатларидан бошланади. Балиқчиликлар шуни ҳисобга олиб, қурилиш ташкилотлари ва меҳнат жамоалари ўртасида автобус бекатларини қуриш танловини ўтказдилар.

Унда райондаги 14 та меҳнат жамоаси қатнашиб, ўз ҳудудида бекат қуришга киришди. Улар ишни Ўрта Осиё республикаларининг бир қанча шаҳар ва қишлоқларидаги бекатлар қурилиши ва уларнинг безатилиши билан танишишдан бошладилар. Натижада миллий нақшлар билан безатилган бекатлар қуриладиган бўлди. Бекатларнинг аксарияти атрофида чойхона, қуруқ ва ҳўл мева дўконлари, маиший хизмат тармоқлари барпо этилди.

Танлов ҳайъати Балиқчи районида қурилган «Олтиариқчек», «Бахт», «Бинокор», бекатларини энг яхши деб топди. Уларни қурган меҳнат жамоалари енгил автомашина, кажавали мотоцикл, гиламлар билан мукофотланди.

ЙЎЛКИРА ОЛИНМАЯПТИ

Марғилон шаҳри ҳудудида фуқароларга хизмат кўрсатувчи барча автобуслар шу йил охиригача ҳафтанинг ҳар жума куни бепул хизмат кўрсатадиган бўлди.

Шаҳар ҳокимлиги шу ташаббус билан чиқди. Уни вилоят матлубот жамиятига қарашли Марғилон улгуржи савдо базаси ҳамда хўжалик ҳисобидаги «Ёшлик» тижорат дўкони жамоаси қўллаб-қувватлади. Улар шаҳар автобусларида йўловчилар ташиш бир кунлик харажатларини ўз ҳисобларидан тўлайдилар. Шу куни транспорт қатнови шаҳар ҳокимлиги тайинлаган алоҳида гуруҳ назоратида бўлади.

— Бу дастлабки қадам, холос, — дейди шаҳар режа комиссияси раиси Тоҳиржон Эгамбердиев. Уйлаймизки, бу ишимиз оз бўлса-да, шаҳар фуқароларига енгиллик туғдиради. Келгусида қолган кунларда ҳам текин транспорт қатнови йўлга қўйиш ниятидамиз.

(ЎзА мухбири).

АСКИЯЧИЛАРИМИЗ ТАРИХИДАН

ҚЎҚОНЛИК ҚИЗИҚЧИ

Қўқон азалдан шоирлар макони. Эрка қори, Комил қори, Расул қори, Пўлат қизиқ, уста Қодир, Ака Бухор, Ижроқўм бува, Мамарозиқ ака, Обил ака, Ғоиб тоға, Расул Муҳаммадий ва бошқа кўплаб машҳур кулги дарғалари шу Қўқон ва унинг ён-атрофидан чиққан. Ҳозирги кунда ҳам бу ерда устозлар ижодидан илҳомланиб жуда кўплаб кулги усталари етишиб чиқмоқдаки, уларнинг энг олдинги сафида ўзи ҳам устозлик даражасига кўтарилган, аллақачонок халқимизнинг севимли, ардоқли қизиқчисига айланган МУҲИДДИН ҚИЗИҚ ДАРВИШЕВ туради.

Муҳиддин қизиқ — изланувчан, меҳнатсевар санъаткор. Ўзига хос овози, услуби, ижро маҳорати билан ажралиб туради. Бир латифани мингинчи марта айтса ҳам жонли, худди биринчи айтаётгандек чиқаверади. Ўзига нисбатан ўта талабчан, камтар, устозлар анъанасига содиқ санъаткор.

Юзта хап-хапдан битта чап-чапнинг ўзи яхши деганлар. Келинглар, МУҲИДДИН қизиқ ижодидан айрим намуналар келтирайлик.

ТЕЗЛАШТИРИШ

Қурилиш бўлаётган жойга комиссия келибди. Инженер у ёққа, прораб бу ёққа ҳаллослаб чопармиш. Беш-олти киши эса қуруқ замбилғалтакни шалдиратиб, у ёқдан-бу ёққа ғилдиратармиш. Комиссия аъзоларидан бири ҳайрон бўлиб қурилиш бошлиғидан сўрабди:

— Нима қилаяпсизлар, ўзи?

— Қайта қуриш, жадаллаштиришни янада тезлаштираяпмиз, — деб жавоб берибди бошлиқ.

— Замбарғалтакда юк йўққу?

— Юк юклашга вақт йўқ!

ЧАЙҚОВЧИГА МУКОФОТ

Ҳафизхон исмли бир киши Сибирь томонга самолётда учиб кетаётган экан. Ярим йўлда бир барзанги қўлида тўппончаси билан учувчиларга ўшқира бошлабди:

— Ҳозир самолётни чет элга ҳайдайсан!

Ҳамма йўловчилар қўрқиб дир-дир титрашармиш. Жони ҳиқилдоғига келган Ҳафизхон ўрнидан даст туриб, учувчиларга дўқ ураётганнинг орқасидан секин бориб икки қўлини қайирган экан, тўпонча тушиб кетибди. Қолганлар унга ёрдам беришиб, безорининг оёқ-қўлини боғлашибди. Самолёт ўз вақтида манзилга бориб қўнибди. Уни милиционерлар ўраб олишибди. Ҳалиги барзангини ерга туширишгач, милиция подполковниги йўловчиларга қараб:

— Орангизда Ҳафизхон ким? — деб сўрабди.

— Мен, — деб дадил ўртага чиқибди Ҳафизхон. Подполковник унга қаҳрамонлиги учун мукофотлар берибди. Ўша пайт қаҳрамондан радиодан келган мухбир интервью олибди:

— Айтинг-чи, Ҳафизхон. Қандай қилиб барзангини қўлга туширдингиз?

— Қарасам, учувчини четга ҳайда деб зўрлаяпти, Зўрлик мана бунақа бўлади, деб икки қўлини қисдим, йиқилди.

— Мабодо чет элга ҳайдаса, борармидингиз?

— У ерда нима бор, бу шаҳарда помидорнинг килоси ўн сўм, чет элда бир сўмдан сотаманми?

Тайёрловчи: Ғ. МАҲМУДОВ.

СИНГАПУР БИЛАН ҲАМКОРЛИКДА

ТОШКЕНТДАГИ «Лубпром» ишлаб чиқариш бирлашмаси билан Сингапурнинг «Ванделли Трейдинг Пте. Лтд» фирмаси устки трикотаж кийимлари тикадиган қўшма корхона барпо этиш тўғрисида шартнома тузди. Янгибозордаги собиқ каноп заводи негизида ташкил этиладиган бу корхона кўплаб тўқимачилик, трикотаж буюмлари, жун газламалар, табиий ва сунъий иплар, бошқа халқ истеъмол моллари ишлаб чиқаришга ихтисослашади.

Хорижий томон корхонани замонавий техника ускуналари, машиналар, эҳтиёт қисмлар, чет элларда чиқариладиган турли хил иплар ва бошқа зарур қўшимча маҳсулотлар билан таъминлайди, маҳаллий ишчи ходимларни ўқитиш ва тайёрлашни ўз зиммасига олади. Қўшма корхона ишга тушиши билан 800 дан зиёд киши юксак даражада маош олиб ишлайдиган иш ўрнига эга бўлади, касаначилик янада ривожланади.

Кейинги пайтда Тошкент вилоятида қатор хорижий фирма ва компаниялар иштирокида «Ўзсингтекстиль» сингари йигирмадан ортиқ ана шундай қўшма корхона барпо этилмоқда.

Т. ИСКАНДАРОВ, «Халқ сўзи» мухбири.

ЯХШИЛАРНИНГ БОРЛИГИГА ШУКУР

МЕНИ кўп йиллардан бери юрак хасталиги безовта қилади. Вақти-вақти билан касалхонада дўхтирларнинг муолажасидан баҳраманд бўлиб тураман. Шу йилнинг март ойида яна соғлиғим ёмонлашди. Врачлар санаторийда даволанишни тавсия қилишди. Уйчи район ижтимоий таъминот бўлимидагилар ҳам менинг аҳволимни тушунишиб, касалимга монанд келадиган Тошкентдаги «Октябрь X йиллиги» санаторийсига йўлланма ажратишди. Ҳозир соғлиғим яхши. Уларга миннатдорчилигимни изҳор қилмоқчиман.

Районимизда биз каби фақир кишиларга мурувват кўрсатиш оддий воқеага айланиб бораётганлигини таъкидлаб ўтмоқчи эдим. Ижтимоий таъминот бўлими раҳбарлари ва унинг жонкуяр ходимлари ҳар ҳафтада улуғ Ватан уруши ногиронлари, меҳнат фахрийлари, ёлғиз кишилар ҳамда серфарзанд оилалар аҳволидан хабар олиб турадилар. Уларнинг хизмат бурчларини ҳалоллик билан бажараётганликларидан мамнунмиз. Бор бўлишсин шундай одамлар!

Турсунбой МАДРАҲИМОВ, II гуруҳ ногирони, Уйчи районидаги «Ғайрат» жамоа хўжалиги.

МУАССИСЛАР: Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамаси.

Бош муҳаррир вазифасини бажарувчи: Анвар ЖУРАБОЕВ.

МАНЗИЛИМИЗ: 700000, ГСП
Тошкент шаҳри, Ленинград кўчаси, 19-уй

Таҳририятга ҳажми 9 бетдан ортиқ мақолалар қабул қилинмайди. Топширилган қўлёзмалар муаллифларга қайтарилмайди.

Алоқа учун телефон: 33-07-48. Индекс: 64608. Буюртма Г—86.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концерни. Тошкент шаҳри 700083, Ленинград кўчаси, 19-уй.

Босишга топшириш вақти 21.00 Босишга топширилди 22.00. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12